

Bosna i Hercegovina

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Broj: X-KR-05/49

Босна и Херцеговина

Област за владску управу Сарајево (Број: 360)

X-KR/05/49 360

01-00-2006 30 (01-01-2006) 8,35

[Signature]

Sarajevo, 07.04.2006. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću sastavljenom od sudije Zorice Gogala, kao predsjednice vijeća, te sudija Rolanda Dekkersa i Torea Lindsetha, kao članova vijeća, uz učešće pravnog saradnika Amele Skrobo kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Neđe Samardžića zbog krivičnog djela zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stava 1. tačke e) i g) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, na osnovu člana 279. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, dana 07.04.2006. godine donio je i javno objavio slijedeću

P R E S U D U

Optuženi: SAMARDŽIĆ NEĐO, sin Ilije i majke Kose rođ. Babić, rođen 07.04.1968. godine u ...gdje je i nastanjen ..., po narodnosti ..., državljanin ..., pismen, po zanimanju trgovac, oženjen, otac dvoje mladb. djece, služio vojsku, vodi se u evidenciji MO Foča, slabog imovnog stanja, osuđivan ..., nalazi se u pritvoru počev od 19.10.2004.godine

K R I V J E

Što je :

U vremenskom periodu od aprila mjeseca 1992. godine pa do kraja marta 1993. godine, u okviru širokog i sistematičnog napada vojske i policije tzv. Srpske republike BiH usmjerenog protiv civilnog bošnjačkog stanovništva općine Foča, znajući zatakav napad, izvršio te pomagao u izvršenju zatvaranja ili drugog teškog oduzimanja fizičke slobode fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava, te prisiljavanja druge osobe upotrebom sile ili prijetnje direktnim napadom na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe, na seksualni odnos ili s njim izjednačenu seksualnu radnju (silovanje) i seksualno ropstvo, tako što je:

Dana 09.06.1992. godine, u selu Rataje – općina Foča, zajedno sa bratom Zoranom i Olović Mićom došao u kuću Softić Ismeta iz koje su nasilno izveli Grbo Sulejmana i Grbo Seida, a iz susjedne kuće i Grbo Mustafu, ugurali ih u vozilo i odvezli u pravcu Miljevine.

Neutvrđenog dana u mjesecu junu 1992. godine u selu Rataje, općina Foča, naoružan vatrenim oružjem, skupa sa bratom Zoranom i Olović Mićom, došao u porodičnu kuću Softić Šućrije odakle su on i njegov brat Zoran izveli Softić Šućriju, stavili mu lisice na ruke, te ga potom fizički zlostavljali tako što su ga vezali za željeznu ogradu, tukli palicom, te kundakom od puške, tjerali ga da zove svog brata Raifa, za koje vrijeme je Olović Mićo sjedio u vozilu, a potom ga stavili u isto vozilo i odvezli u policijsku stanicu u Miljevini, nakon čega je prebačen u KPD Foča, gdje je bio zatvoren više mjeseci, a potom prebačen u KPD Kula, te nakon toga razmijenjen, da bi pet dana nakon razmjene umro.

U periodu juni – septembar 1992. godine u tzv. „Karamanovoj kući“ koja se nalazila u Miljevini – općina Foča, koja je predstavljala svojevrsan logor za žene, zajedno sa Brčić Nikolom i Stanković Radovanom pomagao u držanju u seksualnom ropstvu više žena bošnjačke nacionalnosti, među kojima su bile i maloljetne djevojčice koje su bile lišene slobode i koje su bile svakodnevno prisiljavane na seksualne odnose sa vojnicima koji su dolazili u tu kuću, te je isti lično prisiljavao zatočene žene na odnose sa njim, među kojima posebno B.J., rodom iz Kalinovika, koju je bio odredio i držao za sebe, te oštećenu „L“ koja je tada imala petnaest godina i koju je prethodno odvojio od njene porodice i doveo u „Karamanovu kuću“.

Neutvrđenog dana u mjesecu decembru 1992. godine, zajedno sa svojim bratom Zoranom, iz stana koji je koristio u Miljevini – općina Foča, izveo oštećenu, tada malodobnu „G“ i odveo u seksualno ropstvo u tzv. „Karamanovu kuću“ u Miljevini, gdje je ista bila izložena silovanjima od strane Brčić Nikole i drugih vojnika, sve do 23.03.1993. godine, kada je zajedno sa još dvije žene odvedena u razmjenu.

Čime je učinio krivično djelo zločini protiv čovječnosti i to pod :

tačkama 1 i 2 – zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava iz tačke e) stava 1. člana 172. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine;

tačkama 3 i 4 - prisiljavanje druge osobe upotrebom sile ili prijetnje direktnim napadom na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe, na seksualni odnos ili s njim izjednačenu seksualnu radnju (silovanje) i pomaganje u držanju žena

u seksualnom ropstvu iz tačke g) stava 1. člana 172. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 31 citiranog Zakona.

Zbog čega mu Sud, temeljem citiranog zakonskog propisa i uz primjenu odredbi člana 39., 42. i 48. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine za predmetno krivično djelo iz člana 172. stav 1. tačke e) i g) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine **utvrđuje kaznu zatvora u trajanju od dvanaest (12) godina**, a na osnovu članova 53. i 55. citiranog zakona, **kao već utvrđeno uzima mu dio neizdržane kazne zatvora u trajanju od ...** (koju kaznu nije izdržao po ...).

Pa se na osnovu citiranih zakonskih propisa optuženi Samardžić Neđo

O S U D U J E
NA JEDINSTVENU KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD TRINAEST (13)
GODINA I ČETIRI (4) MJESECA

Na osnovu člana 56. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, optuženom će se u izrečenu kaznu zatvora uračunati vrijeme koje je proveo u pritvoru, počev od 19.10.2004. godine pa nadalje.

Na osnovu člana 188. stav 4. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, optuženi se oslobađa dužnosti da nadoknadi troškove postupka.

Temeljem odredbe člana 284. tačke c) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, optuženi Samardžić Neđo

OSLOBAĐA SE OD OPTUŽBI

Da je:

1) Neutvrđenog dana u mjesecu avgustu 1992. godine, nakon što je pred Policijsku stanicu u Miljevini, općina Foča, dovezen autobus u kojem su se nalazila civilna lica bošnjačke nacionalnosti, koja su prethodno zarobljena na području Miljevine, te nakon što su isti civili izvedeni iz autobusa, zajedno sa bratom Zoranom i grupom vojnika učestvovao u njihovom fizičkom zlostavljanju i premlaćivanju tako što su ih udarali rukama, nogama i kundacima pušaka po svim dijelovima tijela, nakon čega su ih ponovo uveli u autobus da bi zatim isti bili odvezeni u pravcu rudnika Miljevina, lokalitet „Šljivovice“, gdje su isti upotrebom vatrenog oružja lišeni života, da bi dana 31.10.2001. godine, nakon izvršene ekshumacije na pomenutoj lokaciji, ekshumirano trinaest tijela posmrtnih ostataka ubijenih civila od čega je utvrđen identitet devet tijela, i to: Valjevčić Rahme, Abdurahmanović Lutve, Brajanac Šaćira, Dorić Hamze, Valjevčić Rašida, Abdurahmanović Fikreta, Hasović Fikreta, Dorić Hasana i Dorić Rasima, dok identitet četiri preostala tijela do danas nije utvrđen;

2) Neutvrđenog dana u mjesecu maju 1992. godine, u mjestu Miljevina, općina Foča, došao u stan oštećene S.N. u kojem stanu je istu silovao pri tome je zlostavljajući, tako što ju je udario te joj č upao kosu a potom je tjerao da tu istu kosu jede, nakon čega je istu izveo iz stana te je polugolu vezao za banderu u naselju Stara Kolonija, a nakon toga otišao sa lica mjesta ostavivši je tako vezanu;

3) Neutvrđenog dana krajem mjeseca maja 1992. godine, zajedno sa grupom vojnika došao u mjesto Štović, općina Foča, a potom ušao u jednu kuću gdje je počeo tući oštećenu „N“ koja se nalazila u kući, a potom joj naredio da se skine gola te kada je to ista učinila, istu je oborio i legao na nju nakon čega je izvršio silovanje nad njom, iako je ista vikala i molila za pomoć, našto se isti nije obazirao, pa čak i kada je u sobu ušla njena majka i molila ga da je pusti, nakon čega je sa grupom napustio njihovu kuću, da bi potom nakon nekoliko dana neutvrđenog dana u mjesecu junu 1992. godine zajedno sa grupom vojnika došao u istu kuću gdje su vršili pretres nakon čega su iz kuće izveli oštećenu „N“ te je stavili u vozilo i doveli u motel „Miljevina“ u Miljevini, općina Foča, u kojem je navodno bila smještena Komanda, nakon čega je isti odveo „N“ u jednu prostoriju te je počeo tući, a nakon toga nad istom izvršio silovanje od čega je ista onesvijestila se, da bi potom nad istom silovanje izvršio i njegov brat Zoran, nakon čega su je ostavili u tom motelu gdje je provela sedam dana, u kom periodu je bila izložena svakodnevnim silovanjima od strane drugih vojnika da bi isti jednom prilikom ponovo je silovao, pri čemu ju je pretukao nanijevši joj mnogobrojne povrede;

4) Neutvrđenog dana u mjesecu avgustu 1992. godine iz tzv. „Karamanove kuće“ u Miljevini, općina Foča, odveo B.J. koja je tu bila zatočena te je smjestio u jedan stan u Miljevini koji je isti koristio za svoje potrebe u kojem stanu ju je isti svakodnevno prisiljavao na seksualne odnose te je jedne prilike natjerao oštećenu, tada mladb. „G“, koja je također bila zatočena u tom stanu, da se skine gola i potom da stane u čošak sobe i gleda kako on nad B.J. vrši prisilni seksualni odnos;

5) Neutvrđenog dana u mjesecu avgustu 1992. godine, zajedno sa još jednim vojnikom došao u stan lica „C“, u Miljevini, općina Foča, naoružan sa automatskom puškom, gdje je natjerao oštećenu „B“ da uđe u jednu sobu, a kada je isti ušao za njom, naredio joj je da se skine pa kada je ova to učinila, isti je izvršio silovanje nad njom;

6) Dana 03.09.1992. godine, zajedno sa drugim pripadnicima vojske i policije izvršio protjerivanje bošnjačkog civilnog stanovništva iz mjesta Miljevina, općina Foča tako što su stanovništvo, kojeg su činili pretežno žene i djeca prisilno prebacili u dvoranu „Partizan“ u Foču gdje su bili izloženi fizičkom maltretiranju i pljački, odakle su mnoge žene odvođene po stanovima u kojima su nad njima izvršena silovanja, da bi potom sa autobusima prebačeni do lokacije u blizini linije razdvajanja gdje su istjerani iz autobusa i natjerani pješice da napuste teritorij općine Foča i pređu na teritorij općine Goražde.

Čime da bi počinio krivično djelo zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka a), d), e), g), h), i) i k) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

Temeljem odredbe člana 283. tačka c) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, protiv optuženog Samardžić Neđe

ODBIJA SE OPTUŽBA

DA JE

1) Učestovao u nečovječnom postupanju prema civilima u mjestu Miljevina, općina Foča, tako što je naoružan vatrenim oružjem pretresao kuće ... i to Aljukić Šabana, Oruč Halila, Đozo Smaje, Đozo Ekrema, Mekić Kasima, Mekić Zulfe, Ramić Ramize, Čemo Mehe, Subašić Salke i Manjo Emira, a zatim iste, prisilno odveo iz njihovih stanova u pravcu stanice policije, odakle im se gubi svaki trag;

2) U periodu juli – august 1992. godine često dolazio u stan u kojeg je koristio njegov brat Zoran, a koji stan se nalazio u Miljevini, općina Foča, u kojem stanu je u više navrata silovao C.M. koje je u tom stanu bila zatočena zajedno sa R.DŽ., koju je njegov brat Zoran čuvao za sebe;

3) Neutvrđenog dana u mjesecu augustu 1992. godine u mjestu Miljevina, općina Foča, došao u stan oštećene D.R. te istu silovao pred njeno dvoje mladb.djece;

4) U periodu od juna do decembra mjeseca 1992. godine, zajedno sa drugim pripadnicima vojske, a posebno Stanković Radovanom, Dragomirom Kunarcem zv. „Žaga“ i dr., u više navrata dolazio u bolnicu u Foču odakle su izvodili žene bošnjačke nacionalnosti koje su bile smještene u bolnici kao pacijenti te ih odvodili u stanove po Foči u kojima su nad njima vršili silovanja, nakon čega su ih ponovo vraćali u bolnicu.

Čime da bi počinio krivično djelo zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka a), d), e), g), h), i) i k) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

O b r a z l o ž e n j e

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, Posebni odjel za ratne zločine, optužnicom br. KT-RZ 89/05 od 26.12.2005 godine optužilo je Samardžić Neđu zbog krivičnog djela zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka a), c), d), e), g), h) i k) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZ BiH), počinjenog u vrijeme i na način pobliže opisanim u navedenoj optužnici. Pored ostalog, u optužnici je stavio prijedlog za isključenje javnosti tokom cijelog pretresa kao i prijedlog za spajanje postupka. Sudija za prethodno saslušanje je potvrdio optužnicu dana 28.12.2005 godine.

Kako je optuženi Samardžić Neđo, optužnicom Okružnog tužilaštva u Trebinju broj Kt-2/05 od 17.04.2005. godine, koja je potvrđena 18.04.2005. godine (te preuzeta u nadležnost ovoga Suda), već bio optužen zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske, sudija za prethodno saslušanje ovog Suda, rješenjem broj: X-KR-05/49 od 12.01.2006. godine, a na prijedlog tužioca, odlučio je da se predmeti spoje, provede jedinstveni postupak i donese jedna presuda po obje optužnice.

Optuženi je dana 12.01.2006 godine, kod sudije za prethodno saslušanje, dao izjavu kojom u cjelosti poriče krivnju za predmetne krivično-pravne radnje, odnosno predmetno krivično djelo, pa je nakon toga spis dostavljen vijeću na suđenje.

Radi lakšeg i ekonomičnijeg vođenja postupka, Tužilaštvo je dana 09.02.2006. godine uredilo činjenični opis obje optužnice u jednu tako da je optuženog optužilo za ukupno sedamnaest krivično-pravnih radnji, koje je sve kvalifikovao kao krivično djelo zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav. 1 tačka a), c), d), e), g), h) i k) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

Na glavnom pretresu, sve do završetka dokaznog postupka, tužitelj je ostao kod uređene optužnice, dok je optuženi u cjelosti ostao kod svoje ranije izjave da nije kriv za predmetno krivično djelo.

Objе strane su predložile dokaze, koji su izvedeni u dokaznom postupku. Tako su od dokaza optužbe izvedeni slijedeći dokazi: saslušani su svjedoci Kavazić Hasnija, Hodžić Mediha, Grbo Fatima, Bajrović Mustafa, Bektović Mersada, Sajtović Nura, Kršo Murat, zatim zaštićeni svjedoci pod pseudonimima „A“, „B“, „C“, „D“, „E“, „F“, „G“, „H“, „I“, „K“, „L“, „N“, „P“, „R“: zatim slijedeći materijalni dokazi: presuda MKSJ-a u predmetu protiv Dragoljuba Kunarca i dr. br. IT-96-23-T i IT-96-23/1-T od 22.02.2001. godine; presuda MKSJ-a u predmetu protiv Dragoljuba Kunarca i dr. br. IT-96-23 i IT-96-23/1-A od 12.06.2002. godine; presuda MKSJ-a u predmetu protiv Milorada Krnojelca br. IT-97-25-T od 15.03.2002. godine; presuda MKSJ-a u predmetu protiv Milorada Krnojelca br. IT-97-25-A od 17.09.2003. godine; rješenje Kantonalnog suda Sarajevo br. KRI-400/01 od 23.10.2001. godine kojim je naređeno ekshumacija, obdukcija, sudsko medicinska obrada i identifikacija ubijenih civila na lokalitetu „Šljivovice“, općina Foča; zapisnik o ekshumaciji Kantonalnog suda u Sarajevu br. KRI-400/01 od 31.10.2001. godine; obdukcioni zapisnici Instituta za sudsku medicinu od 14.11.2001. godine; nalaz vještačenja tragova vatrenog oružja Sektora krim. policije MUP-a Kantona Sarajevo br. 03/1.8-04-09-9915 od 19.12.2001. godine; službena zabilješka Sektora krim. policije MUP-a Kantona Sarajevo br. 03/1.3-57/02 od 29.01.2002. godine; zapisnici Sektora krim. policije MUP-a Kantona Sarajevo o utvrđivanju identiteta leša br. 03/1.3-57/01 od 17.01.2002. godine i 03/1.3-57/02 od 22.01.2002. godine; službena zabilješka Sektora krim. policije MUP- a Kantona Sarajevo br. 03/1.3-7/02 od 08.01.2002. godine; zapisnici Sektora krim. policije MUP- a Kantona Sarajevo o utvrđivanju identiteta leša br. 03/1.3-7-A/02, 03/1.3-7-B/02, 03/1.3-7-C/02, 03/1.3-7-D/02, 03/1.3-7-E/02, 03/1.3-7-F/02 i 03/1.3-7-G/02, svi od 03.01.2002. godine; foto dokumentacija Odjeljenja za krim. tehniku MUP-a Kantona Sarajevo br. 2869/01 od 19.11.2001. godine; crtež lica mjesta Sektora krim. policije MUP-a Kantona Sarajevo br. 2869/1 od 01.11.2002. godine; potvrdu VP 7502 Sokolac br. 05/4189 od 03.03.2005. godine; rješenje Općinskog suda Goražde br. R-545/99 od 04.11.1999. godine o proglašenju nestalih Grbo

Sulejmana i Grbo Sejde umrlim; knjigu nestalih osoba na teritoriji BiH od 11.10.2004. godine; izvod iz matične knjige umrlih za Softić Šučriju; dopis Ministarstva odbrane, odsjek Foča, broj 8-05-4-8-835-30/05 od 14.03.2005. godine; saglasnost MKSJ od 16.08.2002. godine; kaznena evidencija optuženog od strane KS Bileća br. 14-7/02-234-449/05 od 01.03.2005. godine.

Od dokaza, koje je predložila odbrana na glavnom pretresu saslušani su svjedoci Gagović Sretko, Mrgud Dara, Davidović Srećko, Stanković Srđan, Miletić Miodrag i Cicović Danislav zv. Mile.

Zatim su prezentirani materijalni dokazi i to iskazi svjedokinja pod pseudonimom „M“ i „J“ dati u Tužilaštvu BiH dana 27.10.2005.godine, odnosno 12.11.2005.godine, te pismeni iskazi svjedoka Hodžić Medihe, Grbo Fatime, Bektović Mirsade, Mustafe Bajrović, Sajtović Nure, Kršo Murata, svjedokinja pod pseudonimom „A“, „N“, „E“, „B“, „C“, „L“, „G“, „R“, „F“, „P“, „H“, „I“, „D“ te „K“, dati u prethodnom postupku, kao i fotodokumentacija, a sve će u presudi biti detaljno navedeno i obrazloženo, kod iskaza svjedoka, gdje se navedeni dokazi pojavljuju kao bitni.

Zatvaranje glavnog pretresa za javnost

Tokom većeg dijela glavnog pretresa, odnosno sve do okončanja dokaznog postupka, isti je bio zatvoren za javnost i medije. Procesno rješenje o isključenju javnosti i medija, u smislu člana 235. ZKP-a BiH, Sud je donio dana 06.03.2006. godine, na obrazložen prijedlog tužitelja, kojem se nije protivila ni odbrana, a radi zaštite interesa oštećenih, odnosno svjedokinja.

Međutim, na osnovu člana 236. ZKP-a BiH, prednje se nije odnosilo na posmatračice iz OSCE-a čija funkcija je praćenje postupka kako bi se osiguralo da je isti u skladu sa međunarodnim standardima koji se odnose na ljudska prava. Takođe, javni radnici, uključujući sudije iz Nizozemske, nisu bili isključeni ni sa jednog dijela suđenja. Međutim, čim su se ostvarili uslovi, vijeće je nakon okončanja dokaznog postupka, a po saslušanju stranaka, dana 30.03.2006. godine odlučilo da pretres ponovo otvori za javnost i medije.

Naime, iako je javno saslušanje bitna karakteristika prava na pravično suđenje, Sud, na osnovu člana 235. ZKP-a BiH, može u svako doba, po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranaka i branitelja, ali uvijek po njihovom saslušanju, isključiti javnost za cio glavni pretres ili jedan njegov dio ako je to potrebno radi zaštite osobnog intimnog života optuženog ili oštećenog ili zaštite interesa maloljetnika ili svjedoka.

U konkretnom slučaju, Sud je isključio javnost iz slijedećih razloga:

Većina svjedoka su bile žene, žrtve silovanja i drugih ponižavajućih postupaka, odnosno oštećene, neke su tada bile maloljetne, a neke i danas imaju psihičkih problema, kao posljedice zločina koji su nad njima izvršeni, te pokušavaju da izgrade normalan lični, porodični i društveni život,

Javno svjedočenje o takvim delikatnim i traumatskim dešavanjima, čak i uz mjere zaštite identiteta, predstavlja rizik za lični i intimni život svjedoka jer je postojala

realna opasnost da će njihov identitet biti otkriven na osnovu njihovog svjedočenja čak i kad bi tehničkim uređajima bili promijenjeni njihov izgled i glas tokom davanja iskaza.

Osim toga, bila je i velika vjerovatnoća da bi svjedoci mogli navesti i imena osoba koje su bile povezane sa krivičnim djelima silovanja i seksualnog ropstva i da bi neke od tih osoba mogle biti i procesuirane. Takođe, vjerovatnoća je postojala, tokom postupka se i pokazala opravdanom, da će svjedoci punim imenom i prezimenom spominjati ostale žrtve, u ovom slučaju zaštićene svjedoke koje je Sud saslušavao pod pseudonimima.

Izmjene i dopune optužnice

Dana 30.03.2006. godine, nakon završetka dokaznog postupka, tužitelj je u cjelosti odustao od četiri tačke optužnice, koje su bile pod rednim brojem 2, 12, 13 i 17 uređene optužnice od 09.02.2006. godine, dok je tri tačke optužnice pripojio tačkama koje su ostale, optuživši tako optuženog za ukupno deset krivično-pravnih radnji, počinjenih na način pobliže opisanim u podnesku od 30.03.2006 godine, s tim što je i u pogledu pravne kvalifikacije odustao i od tačke c) stava 1 člana 172. KZ-a BiH ranije optužnice, međutim dodao je tačku i) citiranog člana. Odbrana nije imala procesnih primjedbi na konačnu verziju izmjenjene optužnice.

U završnoj riječi, tužitelj je detaljno analizirao sve dokaze na kojima temelji svoju optužnicu, zaključivši da iz svih provedenih dokaza, kako iskaza saslušanih svjedoka tako i materijalnih dokaza u spisu, nedvosmisleno proizilazi da je optuženi Samardžić Neđo počinio svih deset krivično pravnih radnji, koje mu se stavljaju na teret, a kojim su se ostvarila sva bitna obilježja krivičnog djela zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka a), d), e), g), h), i) i k) KZ-a BiH. Stoga je predložio da ga Sud proglasi krivim te ga osudi na kaznu dugotrajnog zatvora, uzimajući pri tom u obzir sve otežavajuće okolnosti koje su se stekle na strani optuženom, a koje je tužitelj detaljno i obrazložio.

U završnoj riječi, branioci optuženog su izvršili detaljnu analizu svih dokaza optužbe, zaključivši da tužitelj, van razumne sumnje, nije dokazao niti jednu tačku optužnice. Stoga su predložili da ga Sud, u smislu člana 184. tačka c) ZKP-a BiH, oslobodi od optužbe za predmetno krivično djelo po svim tačkama optužnice. Odbrana je prigovarala i pravnoj kvalifikaciji predmetnog krivičnog djela, ističući da se isto moglo kvalifikovati samo po tada važećem zakonu, tj. kao krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. Krivičnog zakona SR Jugoslavije, a koji zakon je važio u vrijeme predmetnih događanja te koji je po osamostaljenju bila preuzela i Bosna i Hercegovina. Prigovorili su i načinu saslušavanja zaštićenih svjedoka, tvrdeći da je time bilo povrijeđeno pravo optuženog na odbranu.

U vezi krivično-pravnih radnji od kojih je tužitelj odustao, a odbrana se u vezi s tim nije protivila, Sud je, na osnovu člana 283. tačka c) ZKP-a BiH, donio presudu kojom se optužba odbija u tom dijelu pa kako u vezi s tim ništa nije sporno, iste neće ni biti posebno analizirane u presudi.

Zaštićeni svjedoci

Obrana je u nekoliko navrata prigovorila načinu ispitivanja zaštićenih svjedoka. Tako je 08.03.2006. godine obrana prigovorila da je u krivičnom postupku nemoguće ispitati svjedoka koji nije direktno prisutan u sudnici i podložan direktnom posmatranju. Obrana je navela da je potrebno vidjeti reakciju svjedoka te da je potrebno biti u direktnom kontaktu sa svjedokom.

Ovaj prigovor odbrane baziran je na principu pravičnog suđenja kojeg, između ostalih, garantuje član 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (u daljem tekstu: Evropska konvencija), koja se direktno primjenjuje pred ovim sudom. U vezi ovog prigovora, Sud ističe slijedeće:

Sudija za prethodno saslušanje je, na prijedloge tužioca br. KT-RZ-89/05 od 14.12.2005. godine i br. KT-RZ-89/05 od 22.12.2005. godine, donio rješenja br. X-KR-05/49 od 21.12.2005. godine i br. X-KR-05/49 od 22.12.2005. godine kojima je, između ostalog, odlučio da se, u skladu sa članom 91. ZKP BiH te članovima 12. i 13. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, zaštićenim svjedocima dozvoli da svjedoče iza paravana ili koristi elektronski uređaj za promjenu glasa ili slike svjedoka, ili i slike i glasa koristeći se tehničkim uređajima za prijenos slike i zvuka.

Član 6 stav 3 tačke d) Evropske konvencije propisuje da optuženi ima pravo da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka odbrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe. Svi dokazi se, u principu, trebaju izvesti u prisustvu optuženog na javnom saslušanju imajući u vidu argument kontradiktornosti (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Barbera, Messegue i Jabardo protiv Španije od 06.12.1988. godine, stav 78., Serija A br. 146).

Međutim, Sud naglašava da se ovom odredbom optuženom ne daje apsolutno pravo. U domaćim zakonima mogu se definisati uslovi za prihvatanje svjedoka, a Sud može odbiti da se sasluša određeni svjedok, npr. ukoliko se čini da taj dokaz nije relevantan. Nadalje, domaćim zakonima se mogu odrediti posebni uslovi za saslušanje svjedoka u cilju njihove zaštite. Mjere iz članova 12. i 13. Zakona o zaštiti svjedoka se moraju razmotriti u ovom svjetlu. U konkretnom predmetu, Sud uzima u obzir slijedeće stajalište Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Doorson protiv Nizozemske, presuda od 26.03.1996. godine, stav 70., u kojoj se navodi:

„Tačno je da se članom 6. izričito ne nalaže da se uzmu u obzir interesi svjedoka u opštem smislu, a naročito žrtava koje se pozovu da svjedoče. Međutim, njihov život, sloboda i lična sigurnost kao i općenito interesi u smislu člana 8. Konvencije mogu biti ugroženi. Ti interesi svjedoka i žrtava su u principu zaštićeni drugim materijalnim odredbama Konvencije, koje sugerišu da zemlje potpisnice trebaju organizovati vođenje krivičnih postupaka na takav način da ovi interesi ne budu neopravdano ugroženi. U ovom smislu, principi pravičnog suđenja također nalažu da u slučajevima kada je to uputno treba napraviti ravnotežu između interesa odbrane i interesa svjedoka i žrtava koji su pozvani da svjedoče“.

Ne može se utvrditi nikakva povreda člana 6. Evropske konvencije ukoliko se utvrdi

da su teškoće koje je odbrana imala prilikom obavljanja svog posla u dovoljnoj mjeri kompenzirane postupcima kojih su se pridržavali sudski organi (presuda u predmetu Doorson i drugi protiv Nizozemske, stav 72.). U vezi sa ovim, Sud ukazuje na činjenicu da je odbrana imala priliku da izvrši podrobno unakrsno ispitivanje svjedoka, da dovede u pitanje kredibilitet svjedoka, dok je identitet svjedoka bio poznat odbrani 30 dana prije početka ispitivanja tih svedoka. Sud, stoga, smatra da navedeni prigovori odbrane nisu osnovani.

Što se tiče krivično pravnih radnji koje se optuženom stavlja na teret, vijeće je ocijenilo provedene dokaze pojedinačno i skupno, dovelo ih u vezu sa navodima optužnice kao i navodima odbrane, pa je odlučilo kao u presudi iz slijedećih razloiga:

Kako proizlazi iz optužnice, Samardžić Neđo je optužen zbog krivičnog djela zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka a), d), e), g), h), i) i k) KZ-a BiH, pa je na tužilaštvu bio teret dokazivanja svih bitnih elementa toga djela, a to su: postojanje širokog i sistematičnog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva muslimanske odnosno bošnjačke nacionalnosti, znanje optuženog da se upravo radi o takvom napadu i da su radnje optuženog po prirodi ili posljedicama objektivan dio napada za koji je optuženi znao.

Prihvaćene utvrđene činjenice

Vezano za opšte bitne elemente predmetnog krivičnog djela, a prvi je postojanje širokog i sistematičnog napada srpske vojske i policije (kako tužilaštvo tvrdi, da su oba kumulativno bila ispunjena) u vremenu od aprila 1992. godine pa do marta 1993. godine, na području Foče, usmjereni protiv civilnog muslimansko - bošnjačkog stanovništva, tužilaštvo je, kao dokaze da se radi o činjenicama koje su već utvrđene, predložilo presude Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju broj: JT-96-23-T i JT-96-23/1-T od 22.02.2001. godine, te presude Žalbenog vijeća broj JT-26-23 i IT-96-23/1-A od 12.06.2001. godine. Zatim presuda broj IT-97-02 od 15.03.2002. godine, te presuda Žalbenog vijeća broj IT-97-25-A od 17.09.2003. godine.

U pogledu ovog bitnog opšteg elementa, odbrana nije sporila da je ovaj napad postojao na području Foče i u cjelosti je prihvatila utvrđene činjenice iz citiranih presuda, ali samo za područje Foče. Međutim, osporila da je isti postojao na području Miljevine, odnosno odbrana je tvrdila da se postojanje oružanog sukoba, a u okviru toga i napada, mora gledati na užoj teritoriji Miljevine, koje mjesto je jedno vrijeme prije rata, kako odbrana tvrdi, bilo čak i posebna opština.

Odbrana je također tvrdila da se zločini koji se stavljaju na teret optuženom ne mogu tretirati u kontekstu širokog i sistematičnog napada na civilno nesrpsko stanovništvo, jer optuženi za takav napad (koga po tvrdnji odbrane, po presudi Haškog suda, na području Miljevine nije ni bilo u kritično vrijeme, tj. bar ne u većem dijelu zločina za koje se tereti optuženi) nije ni mogao znati, tim prije što nikakvih ovlaštenja kao vojnik nije imao u srpskoj vojsci, a ni opća klima mu nije bila poznata jer je bio u zatvoru. Također, odbrana je tvrdila da je optuženi bio pripadnik Vojnog interventnog voda i da su na teren radi otkrivanja napadača na srpske civile izlazile policijske,

snage kojim je komandovao Olović Mića i to samo onda kada bi se u vezi sa srpskim civilima i vojskom dogodio kakav konkretan incident, kao onaj kada je provedena široka akcija ispitivanja mještana Miljevine i okolnih sela u vezi sa ubistvom izvjesnog Vukovića, zatim podmetanjem mine kada su nastradala dvojica vojnika i jedan civil, te kada je pun autobus u kojem se nalazilo 40 osoba srpske nacionalnosti, od kojih su mnogi bili civili, nastradalo. Dakle, po tvrdnji odbrane, radnje optuženog, čak i da su dokazane, bile su potpuno nevezane za široki i sistematični napad jer se uvijek radilo o intervencijama povodom konkretnog događaja.

Na osnovu člana 4. Zakona o ustupanju predmeta od strane MKSJ-a Tužilaštvu BiH i korištenju dokaza pribavljenih od MKSJ-a u postupcima pred Sudom BiH, Tužilaštvo je podnijelo prijedlog br. KT-RZ-89/05 od 29.03.2006. godine za prihvatanje presuđenih činjenica pred MKSJ-a u presudama IT-96-23-T i IT-96-23/1-T, IT/96/23 i IT-96-23/1-A te IT-97-25-T i IT-97-25-A. Strane su saslušane u vezi ovog prijedloga dana 30.3.2006. godine.

Sud može, ex officio ili na prijedlog strana, prihvatiti kao dokazane činjenice koje su utvrđene odlukama MKSJ-a. Nakon što je saslušao strane, Sud je prihvatio da se slijedeće presude MKSJ-a razmotre kao dokaz: IT-96-23-T i IT-96-23/1-T od 22.02.2001. godine te IT-96-23 i IT-96-23/1-A od 12.06.2002. godine u predmetu protiv Dragoljuba Kunarca i drugih kao i IT-97-25-T od 15.03.2002. godine i IT-97-25-A od 17.09.2003. godine u predmetu protiv Milorada Krnojelca.

Sud se konkretno poziva na činjenice koje je MKSJ utvrdio u navedenim predmetima u pogledu postojanja širokog i sistematičnog napada Vojske bosanskih Srba usmjerenog protiv bošnjačkog civilnog stanovništva na teritoriji općina Foča, Kalinovik i Gacko tokom perioda koji je naveden u optužnici.

Sud prihvata kao dokazanim slijedeće:

Dana 08.04.1992. godine u Foči je izbio oružani sukob između srpskih i muslimanskih/bošnjačkih snaga koji je trajao barem do februara 1993. godine. Pripadnici vojnih i policijskih snaga tzv. Srpske republike BiH, a kasnije Republike Srpske, izvršili su napad širokih razmjera usmjeren protiv bošnjačkog civilnog stanovništva.

„Napad“ se može opisati kao slijed ponašanja koje uključuje izvršenje djela nasilja. Termin „napad“ u kontekstu zločina protiv čovječnosti ima neznatno različito značenje od onog koje nosi u ratnom pravu. U kontekstu zločina protiv čovječnosti „napad“ nije ograničen na vođenje neprijateljstava. On može također obuhvatiti situacije zlostavljanja osoba koje ne sudjeluju aktivno u neprijateljstvima, kao što je, na primjer, držanje nekoga u zatočeništvu.

„Srpske snage su zauzele općinu Foča do sredine aprila i one su preuzele vlast u gradu Foči. U narednih deset dana, općina Foča je stavljena pod punu kontrolu srpskih snaga. Borbe su se nastavile u okolini Foče te u općinama Gacko i Kalinovik. Nakon preuzimanja vlasti, ove snage su poduzimale sistematsko pljačkanje i spaljivanje bošnjačkih kuća ili stanova, kupljenje i zarobljavanje Muslimana te povremeno udaranje i ubijanje istih, razdvajanje muškaraca i žena, držanje mnogih muškaraca u zatočeništvu u KP domu, držanje žena u raznim zatočeničkim centrima kao što je to bila sportska dvorana „Partizan“ gdje su morale živjeti u nepodnošljivim higijenskim uslovima bez dovoljno hrane i uz ograničenu slobodu kretanja te bile

izložene zlostavljanju i silovanju u tzv. javnim kućama kao što je to bila „Karamanova kuća“ u kojoj su silovane i prisiljavane da obavljaju fizičke poslove. Nakon višemjesečnog zatočeništva, mnoge žene su razmijenjene ili protjerane dok su mnogi muškarci bili zatočeni duži period samo zbog toga što su Muslimani. Svi tragovi muslimanskog prisustva i kulture izbrisani su sa tog područja.“

Imajući sve to u vidu, u gore navedenoj presudi se zaključuje da su vojne i paravojne formacije tzv. Srpske republike BiH, a kasnije Republike Srpske, izvršile rašireni i sistematični napad na civilno bošnjačko stanovništvo opština Foča, Gacko i Kalinovik.

Sud je uvjeren van svake razumne sumnje da je izvođenje civila bošnjačke nacionalnosti od strane srpskih vojnika iz njihovih kuća u općini Foča i njihovo držanje na raznim mjestima, silovanje ili zlostavljanje na neki drugi način pa čak i ubijanje, bilo direktna posljedica oružanog sukoba kao i činjenice da je taj oružani sukob izgleda zaštitio, uopšteno govoreći, počinioce od krivičnih sankcija. Nije relevantno to što su se, u vrijeme kada su se odvijali događaji za koje se optuženi tereti, stvarne borbe iz Foče – nakon što je grad definitivno pao u ruke Srba – premjestile na okolna područja, budući da nije nužno da krivična djela budu direktno počinjena u vrijeme stvarnog trajanja borbi ili na samom mjestu njihovog odvijanja.

Pored toga, humanitarno pravo se primjenjuje i dalje na čitavoj teritoriji pod kontrolom jedne od strana, nezavisno od toga da li se konkretne borbe i dalje vode na mjestu na kojem su se odigrali dotični događji. Prema tome, nije od značaja to što uopšte nije bilo borbi u Miljevini i okolnim selima prije početka septembra 1992. godine. Nadalje, Sud naglašava da u kontekstu zločina protiv čovječnosti, termin „napad“ nije ograničen na upotrebu oružane sile već obuhvata i svako zlostavljanje civilnog stanovništva kao što je, u konkretnom slučaju, izvođenje civilnog stanovništva bošnjačke nacionalnosti iz njihovih domova i odvođenje na sabirne punktove odakle su prebacivani na razna mjesta i tamo bili izloženi zatvaranju, zlostavljanju, ubijanju, silovanju i drugim oblicima nasilja.

U pogledu drugog neophodnog bitnog elementa - saznanja optuženog o postojanju napada na civilno stanovništvo, Sud je utvrdio slijedeće:

Optuženi i njegov brat su služili zatvorsku kaznu u KP domu Foča. Optuženi je poznavao Elez Peru iz KP doma jer je Elez Pero bio čuvar u ovoj ustanovi. Ubrzo nakon što je otišao iz KP doma, optuženi je otišao u komandu Srpske vojske koja se nalazila u motelu „Miljevina“, gdje je, prema izjavi svjedoka Davidović Sretka, zatekao i Elez Peru, koji je bio na visokoj vojnoj komandnoj dužnosti u Miljevini. Optuženi je naknadno raspoređen u interventni vod u kojem je, između ostalih, bio i svjedok Sretko Davidović. Na osnovu pismenih dokaza u spisu- Potvrde VP 7502 Sokolac od 3.03.2005.godine, kao i dopisa Ministarstva odbrane RS – Odsjek Foča, od 14.03.2005.godine, u koje sud ne sumnja, nesumnjivo proizilazi da je optuženi bio pripadnik vojske RS od 06.04.1992. godine do 31.12.1996. godine.

Pored toga, optuženi je više puta viđen u društvu Olović Miće, komandira policije u Miljevini, kao i Elez Pere, koji su zauzimali visoke pozicije u komandi u Miljevini i bili dobro obaviješteni o svemu što se događalo. Napad na civilno stanovništvo muslimanske/bošnjačke nacionalnosti je izvršen na tako očigledan način, da nije

bilo moguće da za taj napad ne zna neko ko je, kao i optuženi, bio prisutan na području Miljevine jedan duži period.

Nadalje, prema svjedoku Stanković Srđanu, optuženi je nekoliko puta bio prisutan u komandi u motelu „Miljevina“ kad bi Srđan dolazio da referiše. Navedene okolnosti ukazuju da je optuženi imao pristup najvišoj (vojnoj) komandi. Očigledno je da je on bio upoznat sa ciljem svladavanja Muslimana na bilo koji način, uključujući i korištenje nedopuštenih sredstava. Ovo se također može zaključiti iz krivično-pravnih radnji optuženog, koje su dokazane, i koje su nesumnjivo imale za cilj širenje straha među muslimanskim stanovništvom u Miljevini. Optuženi je naročito pokazivao bezobzirnost prema ženama, a što proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka koje je sud prihvatio. Iz ovih iskaza, između ostalog, proizilazi da se optuženi obraćao ženama bošnjačke nacionalnosti pogrdno ih nazivajući „balije“.

Priroda i posljedice radnji optuženog koje ovaj sud smatra dokazanim van svake razumne sumnje, a koje će biti detaljno analizirane u ovoj presudi, nesumnjivo spadaju u rašireni i sistematični napad protiv bošnjačkog stanovništva u Miljevini i čine dio tog napada. Optuženi je ovim radnjama pokazao ne samo da je znao za napad i da su njegove radnje potpadale ili bile dio toga napada nego je on, što se može zaključiti iz iskaza nekoliko saslušanih svjedoka, jasno pokazao da je htio da njegove radnje to i budu. Pri svemu ovome, posebno treba naglasiti činjenicu da se optuženi srpskoj vojsci pridružio na početku neprijateljstava.

Dakle, zbog svega navedenog, Sud je utvrdio da je optuženi bio u potpunosti svjestan š irokog i sistematičnog napada koji se desio na području Miljevine i općine Foča.

Što se tiče pojedinačnih krivično pravnih radnji, koje se optuženom Samardžić Neđi stavljaju na teret u tačkama od 1-10 optužnice, sud je, za većinu tačaka optužnice, imao na raspolaganju iskaze saslušanih svjedoka date na glavnom pretresu kao i njihove izjave date u toku istražnog postupka, dok materijalnih dokaza za većinu tačaka optužnice nije ni bilo. Ovi iskazi su analizirani sa posebnom pažnjom.

U osuđujućem dijelu presude sud je utvrdio slijedeće:

Opća razmatranja u pogledu ocjene dokaza

Sud je cijenio dokaze u ovom predmetu u skladu sa važećim procesnim Zakonom, a u odnosu na optuženog primjenio je prezumpciju nevinosti iz člana 3. ZKP-a BiH, koja obuhvata opći pravni princip tako da je na tužilaštvu bio teret dokazivanja krivice optuženog, van svake razumne sumnje.

Sud je pažljivo cijenio izvedene dokaze, a naročito je bio oprezan u pogledu identifikacije optuženog od strane svjedoka. Ovo iz razloga što se javljaju mnoge poteškoće koje su svojstvene procesu identifikacije, a koje proizlaze iz specifičnosti ljudske percepcije i sjećanja. Nije dovoljno da je dokaz o identifikaciji koji daju svjedoci dat valjano; pravo pitanje u pogledu dokaza o identifikaciji nije to da li su oni valjano dati već da li su isti pouzdani. Ovi svjedoci se često zateknu u burnim i

traumatskim okolnostima, što može dovesti i do greške prilikom kasnije identifikacije osobe, a posebno one koju svjedok nije prethodno poznao.

Shodno navedenom, sud je pridao znatnu važnost opisima koje su svjedokinje dale o osobama koje su ih silovali, te je pažljivo razmotrio da li dokazi pribavljeni od drugih svjedoka potvrđuju date opise.

Po samoj svojoj prirodi, ono što su svjedoci preživjeli je u to vrijeme bilo traumatsko za njih i ne bi bilo razumno od njih očekivati da se sjete svih detalja određenih događaja koji su navedeni u optužbama, kao što su precizan slijed ili tačni datumi i vrijeme događaja koji oni opisuju. Činjenica da su ovi svjedoci bili zatvoreni sedmicama i mjesecima ne znajući koji je datum ili koliko je sati te da nisu mogli zabilježiti svoja preživljavanja je same otežalo njihove poteškoće da se kasnije prisjete detalja tih događaja. Sud je također uzeo u obzir i protok vremena od odvijanja događaja i posljedice koje je ovo zasigurno ostavilo na njihovo sjećanje.

Općenito govoreći, sud nije smatrao da manja odstupanja u dokazima raznih svjedoka ili između dokaza određenog svjedoka i njegove prethodne izjave diskredituju njegove dokaze tamo gdje je taj svjedok u prihvatljivoj mjeri u bitnom ispričao suštinu događaja iz optužbi.

Tačkom 1. u osuđujućem dijelu presude, optuženi je proglašen krivim što je: dana 09.06.1992. godine, u selu Rataje – općina Foča, zajedno sa bratom Zoranom i Olović Mićom iz kuće Softić Ismeta, nasilno izveo Grbo Sulejmana i Grbo Seida, a iz susjedne kuće i Grbo Mustafu, zatim ih ugurali u vozilo i odvezli u pravcu Miljevine, dakle što je izvršio teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava, čime je počinio krivično djelo zločini protiv čovječnosti iz tačke e) stava 1. člana 172. KZ-a BiH;

U činjeničnom opisu ovih krivično-pravnih radnji, koje je tužilaštvo navelo u tački 2. uređene optužnice od 30.03.2006. godine, bilo je navedeno i da je optuženi učestvovao u zlostavljanju ovih civila, tako što ih je udarao, a da je istom prilikom zlostavljao i Grbo Fatimu, tako što joj je stavio automatsku pušku pod vrat rekavši joj: „Ubiću te, stvaraj mine, stvaraj pare“, odnosno da je, na opisani način, pored teškog oduzimanja fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava iz tačke e) citiranog člana, učinio i krivično djelo prisilni nestanak osoba iz tačke i), te druga nečovječna djela slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja iz tačke k) citiranog člana.

Tužilaštvo je za ovu tačku optužnice ponudilo iskaz svjedoka Grbo Fatime i Bajrović Mustafe.

Svedokinja Grbo Fatima je na glavnom pretresu izjavila, (saglasna je izjava data pred tužiocem od dana 05.10.2005. godine), da je bila prisutna kad su dana 09.06.1992. godine u vikendicu Softić Ismeta (u kojoj je sa braćom, majkom i amidžom živjela od 01.05.1992. godine pa do 02.09.1992. godine) došli, naoružani do zuba, Neđo i Zoran Samardžić i Olović Mićo, te odveli njenu braću Seida i Sulejmana, a zatim i rođaka Mustafu i stavili u vozilo. Tom prilikom, 09.06.2005. godine, su se na njih derali, psovali im balijsku majku, te rekli da će se vratiti odmah čim daju izjavu u vezi pogibije dvojice Srba. Međutim, poslije toga ih nikad više nije

vidjela niti je šta čula o njima. Od njih trojice, tada je poznavala samo Miću Olovića, a da se radi o braći Samardžić saznala je od komšinice Softić Ramize, kojoj su nekoliko dana kasnije odveli muža Šućriju. Ramiza ih je poznavala.

Sud je ovu identifikaciju optuženog od strane svjedokinje Grbo Fatime prihvatio kao vjerodostojnu naročito zato što je svjedokinja rekla da je čula imena braće Samardžić iste večeri kad su odvedena njena braća i rođak. Softić Ramiza joj je rekla kako je vidjela da su joj odveli braću i rođaka te je zbog toga svjedokinja odmah prepoznala optuženog kao osobu koja je, zajedno sa Olović Mićom i njegovim bratom, odvela njenu braću i rođaka kad je isti ušao u kuću Softić Ismeta narednog dana.

Svjedok Bajrović Mustafa u vezi ovog događaja mogao je reći samo to da mu je Softić Ramiza, kada su „prešli“ kako je doslovno rekao u Goražde, pričala da je optuženi odveo braću Grbo, njihovog rođaka i njenog muža Šućriju.

Dakle, uzevši u obzir iskaze navedenih svjedoka, sud, je utvrdio van razumne sumnje, vezano za ovu tačku optužnice dio činjeničnog opisa dat u prvoj tački osuđujućeg dijela presude, ali, sud nije imao dovoljno nespornih dokaza da je optuženi (a i ostali kritičnog dana) učestvovao u zlostavljanju braće i rođaka Grbo.

Isto tako, nije imao ni pouzdanih dokaza da je svjedokinju Grbo Fatimu optuženi tom prilikom zlostavljao kao što je to navedeno u ovoj tački optužnice, čime bi joj navodno nanio veliku patnju ili ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušio zdravlje.

Nadalje, sud nije imao dovoljno prihvatljivih dokaza da optuženog smatra odgovornim za nestanak braće i rođaka Grbo jer, kako je i sama svjedokinja Grbo kazala na pretresu, kada su ih odveli, rekli su da ih vode u policiju radi davanja izjave u vezi pogibije dvojice Srba (koja se po izjavi većine saslušanih svjedoka, kako tužilaštva tako i odbrane, i desila upravo tada) i da će se nakon toga odmah vratiti. Odnosno, uloga optuženog u nestanku navedenih članova porodice Grbo, se na osnovu izvedenih dokaza ne može utvrditi van svake razumne sumnje.

Dakle, u vezi sa ovom tačkom, utvrđeno je van razumne sumnje, da je optuženi izvršio zatvaranje i teško oduzimanje fizičke slobode trojici članova porodice Grbe, suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava, konkretno članovima 147, 42. i 43. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba u vrijeme rata od 12.08.1949.godine (IV Ženevska konvencija). Sud konstatuje da bez obzira što je element postojanja međunarodnog oružanog sukoba sadržan u gore navedenim članovima IV Ženevske konvencije, ovo nije uslov za postupanje zatvaranja ili teškog oduzimanja fizičke slobode kao zločina protiv čovječnosti (presuda MKSJ bro: IT- 95-14 od 17.12.2004.godine t.115). Nadalje, takav tretman kao zločini protiv čovječnosti, je izričito naveden kao nadležnost MKSJ -a u članu 5 Statuta MKSJ- a, te članu 3 Statuta Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu, kao i članu II a) Zakona br.10 Kontrolnog savjeta.

Što se tiče tačke 2. osuđujućeg dijela presude, sud je utvrdio da je optuženi, neutvrđenog dana u mjesecu junu 1992. godine, u selu Rataje, općina Foča, naoružan vatrenim oružjem, skupa sa bratom Zoranom i Olović Mićom, došao u porodičnu kuću Softić Šućrije odakle su on i njegov brat Zoran izveli Softić Šućriju, stavili mu lisice na ruke, te ga potom fizički zlostavljali tako što su ga vezali za željeznu ogradu, tukli palicom, te kundakom od puške, tjerali ga da zove svog brata

Raifa, za koje vrijeme je Olović Mićo sjedio u vozilu, a potom ga stavili u isto vozilo i odvezli u policijsku stanicu u Miljevini, nakon čega je prebačen u KPD Foča, gdje je bio zatvoren više mjeseci, a potom prebačen u KPD Kula, te nakon toga razmijenjen, da bi pet dana nakon razmjene umro.

Dakle, da je, u okviru širokog i sistematičnog napada na bošnjačko civilno stanovništvo za koji je znao, izvršio zatvaranje i teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava čime je počinio krivično djelo zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka e) KZ-a BiH.

Sud je vezano za ovu tačku osuđujućeg dijela presude imao iskaze svjedoka pod pseudonimom „A“, te Grbo Fatime.

Tako je svjedokinja Grbo Fatima, u vezi ove tačke, na glavnom pretresu izjavila da su optuženi, njegov brat i Mićo Olović, nekoliko dana poslije odvođenja braće i rođaka Grbo, došli po Softić Šućriju. Svjedokinja ja izjavila da se ne može sjetiti kad se to tačno desilo. Vidjela je da su ga svezali za željeznu ogradu ne navodeći ko od njih trojice, zatim da je vidjela da su ga Neđo i Zoran udarali, zatim strpali u kamion i odveli u Miljevinu. Kasnije je čula od njegove žene Ramize da je bio prebačen u KPD Foča i da je tamo proveo šest mjeseci, a onda u zatvor na Kuli u Sarajevu, te da je poslije toga bio razmijenjen, a kratko vrijeme nakon razmjene da je umro.

Kad joj je branilac u vezi odvođenja Šućrije predočio izjavu datu istražnom sudiji Kantonalnog suda u Sarajevu 01.10.2002. godine, kada je izjavila da su pored njih trojice u odvođenju njene braće i rođaka te Šućrije sudjelovali još oko petorica, te da tada nije vidjela ko je tukao Softić Šućriju, svjedokinja je objasnila da se sada događaja detaljno sjeća, tako da joj je sud ipak povjerovao, prihativši ovo njeno objašnjenje kao realno naročito zato što su njene izjave vezano za ovu tačku konzistentne.

Osim toga, i svjedok pod pseudonimom „A“, koji je sa Softić Šućrijom jedno vrijeme bio zarobljen u KPD-u Foča i to od novembra 1992. godine do aprila 1993. godine, je potkrijepio njenu izjavu, kazavši da mu je Šućrija često pričao kako ga je optuženi uhvatio u selu Rataje početkom avgusta 1992. godine. Ušao je u njegovu kuću i silom ga ugurao u vozilo u kojem se nalazio Olović Mićo, a onda su ga odveli u policijsku stanicu u Miljevini.

Sud je takođe našao dokazanim da je optuženi počinio krivično-pravne radnje opisane i pod tačkom 3. osuđujućeg dijela presude tj. da je u periodu juni – septembar 1992. godine u tzv. „Karamanovoj kući“ koja se nalazila u Miljevini – općina Foča, koja je predstavljala svojevrsan logor za žene, zajedno sa Brčić Nikolom i Stanković Radovanom pomagao u držanju u seksualnom ropstvu više žena bošnjačke nacionalnosti, među kojima su bile i maloljetne djevojčice. One su bile lišene slobode i svakodnevno prisiljavane na seksualne odnose sa vojnicima koji su dolazili u tu kuću, te je tako optuženi lično prisiljavao zatočene žene na odnose sa njim, među kojima posebno B.J., rodnom iz Kalinovika, koju je bio odredio i držao za sebe, te oštećenu „L“ koja je tada imala petnaest godina i koju je prethodno odvojio od njene porodice i doveo je u „Karamanovu kuću“. Dakle, prisiljavao druge osobe upotrebom sile ili prijetio direktnim napadom na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe, na seksualni odnos ili s njim izjenačenu seksualnu radnju

(silovanje), te pomagao u držanju žena u seksualnom ropstvu, čime je počinio krivično djelo zločini protiv čovječnosti iz tačke g) stava 1. člana 172. KZ-a BiH.

Ovakvo činjenično stanje sud je utvrdio na osnovu izjava svjedokinja saslušanih pod pseudonimima „L“, „G“, „K“, „J“, „M“, „H“, „R“, „I“ i „P“.

Tako svjedokinja „L“, direktna žrtva optuženog, sasvim jasno i povezano, koliko je to moguće, obzirom na golgote koje je u tako ranoj dobi preživjela, kazuje o optuženom Neđi Samardžiću kao počiniocu navedenih radnji. Ona se dobro sjeća dana kada joj je odveden otac, ali i dana u avgustu mjesecu 1992. godine kada su je optuženi i njegov brat Zoran, te Pedo Trifković odveli, prvo u policijsku stanicu u Miljevini na ispitivanje, a potom u „Karamanovu kuću“. Tada nije znala šta je ta kuća, ali je od djevojaka koje je zatekla tamo saznala je da su, pored toga što su mnoge od njih preživjele ubijanja svojih najmilijih, da su prošle Partizan, neke i stanove u Foči, u ovoj kući sve bile izložene silovanjima. Izjavila je da su među osobama koje su često bile u „Karamanovoj kući“ „glavni i najveći među velikima“ bili: Elez Pero, braća Neđo i Zoran Samardžić, Brčić Nikola, Stanković Radovan i dr. Svjedokinja je tu, pored ostalih, zatekla i J.B. Sjeća se da je bila iz Kalinovika i dijete iz miješanog braka. Svjedokinja „L“ je toga dana samo prenoćila u „Karamanovoj kući“, a sutradan ju je optuženi vratio njoj kući, da bi je nakon mjesec dana optuženi ponovo doveo u „Karamanovu kuću“, gdje je zatekla skoro iste osobe, ali ne i oštećenu J.B. Svjedokinja dalje opisuje strahote koje je doživjele u „Karamanovoj kući“, kako ona tako i druge zatečene žene, svakodnevna silovanja vojnika, od kojih većinu nije ni poznavala, a da joj se u pamćenje posebno urezano silovanje koje je nad njom izvršio upravo optuženi Samardžić Neđo. Nije opisala detalje toga silovanja. Vidjela je i kada su noću muškarci dolazili u grupama i odvodili i po više djevojaka na silovanje u istim sobama i u isto vrijeme. Izjavila je i to da su djevojke u „Karamanovoj kući“ držane zatvorene, da je inače ova kuća bila u sredini srpskih naselja, da djevojke nisu poznavale teren, te da nisu ni imale kuda otići.

O zbivanjima u „Karamanovoj kući“ govori i svjedokinja „G“, koja je nakon ubistva njene porodice odvedena prvo u motel „Miljevina“, a potom u privatni stan. Iz stana ju je lično, u „Karamanovu kuću“ odveo Samardžić Neđo, govoreći kako je vodi Brčić Nikoli. U stanu je sa optuženim ostala samo oštećena J.B. U „Karamanovoj kući“ je zatekla svjedokinju „L“ i J.G., te su sve tri bile izložene svakodnevnim maltretiranjima i silovanjima od Brčić Nikole, koji ih je tjerao da s njim piju i pjevaju četničke pjesme. Sjeća se da su za vrijeme njenog boravka, u „Karamanovu kuću“ dolazili Samardžić Neđo i Elez Pero. Istina, svjedokinja „G“ nije vidjela da je svjedokinja „L“ bila silovana i od optuženog Samardžić Neđe.

Golgote „Karamanove kuće“, zajedno sa svojom sestrom koja je tada imala šesnaest godina, preživjela je i svjedokinja „J“. Strah i preplašenost, nesаница i izgladnjelost, stanje je u kom su se nalazile djevojke koje su bile zatočene u „Karamanovoj kući“. Među njima je, jasno se sjeća, bilo i maloljetnica. Pored toga što je i sama bila izložena silovanjima, sjeća se jedne prilike kada je optuženi pred njom imao seksualni odnos sa J.B., a posebno se sjeća i prilike kada je njenu, tada šesnaestogodišnju sestru, pred njom silovao Stanković Radovan. Sjeća se i Brčić Nikole koji je, između ostalih, silovao i za sebe izdvojio maloljetnu J.G. koja je u to vrijeme imala trinaest godina. O optuženom govori da se ponašao kao gazda kuće, ali i da je bio samo sa J.B.

„Karamanovu kuću“, ali i silovanja na drugim mjestima, posebno privatnim stanovima, preživjela je i svjedokinja „M“, koja je u to vrijeme imala šesnaest godina. Nakon što je odvojena od svoje porodice, koja je također ostavljena u zatočeništvu, te preživjela mnoga silovanja i znanih i neznanih vojnika, svjedokinja „M“ je dovedena u „Karamanovu kuću“. Dobro se sjeća da ju je u „Karamanovu kuću“ doveo Stanković Radovan, a da je u kući zatekla J.B. koju je prethodno sa kamiona u kom su se zajedno nalazile, „skinuo“ optuženi Samardžić Neđo. Također, vrlo jasno se sjeća da su ona i ostale djevojke koje su zajedno s njom dovedene u „Karamanovu kuću“ odmah „raspoređene“ od Elez Pere. Ona je bila „raspoređena“ sa Stanković Radovanom, a J.B. sa optuženim Samardžić Neđom. Sjeća se da je u „Karamanovoj kući“ prisustvovala mnogim silovanjima, jer se to radilo javno, a posebno ističe jednu priliku kada je u isto vrijeme i u istoj sobi, na jednom kraju, Stanković Radovan silovao nju, a optuženi Samardžić Neđo, na drugom kraju, silovao oštećenu J.B. U „Karamanovoj kući“ su se nalazile i druge maloljetnice, a posebno se sjeća J.G. koja je tada imala oko dvanaest ili trinaest godina. Stanje u kom su se nalazile za vrijeme boravka u „Karamanovoj kući“ opisuje kao ropstvo:“ mi nismo imali osjećaj da smo ljudska bića, tretirali su nas kao roblje, kupovali, prodavali, davali, poklanjali“.

O zatočeništvu žena u „Karamanovoj kući“ svjedoči i svjedokinja „H“, koja je izbjegla „Karamanovu kuću“, ali ne i druge „zatvore“ iste namjene. Dobro se sjeća da ju je uveče 99.06.1992. godine, kada joj je odveden muž, posjetio njen kolega i prijatelj Zelenović zvani Zele i rekao da će ona te žene A.P i K.R. biti odvedene te noći u „Karamanovu kuću“. Trebali su ih odvesti optuženi, njegov brat Zoran, Miško i izvjesni Pedo. On je to znao zato što je bio u komandi u motelu „Miljevina“ gdje se sve dogovaralo. Kasnije je saznala da su zaista u „Karamanovu kuću“ odvedene svjedokinja „L“, te A.P. i K.R. te da su se nad njima muškarci išivljavali. Po završetku rata, svjedokinja je lično od A. P., R.K. i svjedokinje pod pseudonimom „L“ saznala da su silovane i od optuženog Samardžić Neđe.

U prilog zaključku da je i optuženi Neđo Samardžić pomagao u držanju zatočenih žena i maloljetnih djevojčica ide i iskaz svjedokinje „R“ – čija je dvanaestogodišnja kćerka u dva navrata odvođena u „Karamanovu kuću“. Zbog stresa i bola u kom već više od četrnaest godina živi ova svjedokinja, ne može se sjetiti ni datuma ni mjeseca prvog odvođenja kćerke, ali zna da ju je nakon par dana kući doveo a potom opet u „Karamanovu kuću“ vratio optuženi Samardžić koji se tada i predstavio, odnosno ulazio u njihovu kuću i razgovarao sa majkom i nanom dvanaestogodišnje A.B.. Njena dvanaestogodišnja djevojčica je uskoro vraćena kući, te je sa majkom provela svo vrijeme do 03.09.1992. godine kada je iz autobusa na putu za slobodnu teritoriju izvedena. Nije vidjela ko je to učinio. Tada je kćerku vidjela posljednji put. Međutim, tokom tog posljednjeg vremena koje su provele zajedno, sjeća se da je njena kćerka bila „kao u nekom strahu“, a na majčino pitanje da li ju je neko „dirao“ nije htjela odgovarati, te je pričala samo da je u „Karamanovoj kući“ kuhala, usluživala. Sjeća se da je kćerka spominjala, da je zajedno sa njom u „Karamanovoj kući“ bila i svjedokinja „L“.

Svjedokinja saslušana pod pseudonimom „I“ o „Karamanovoj kući“ i optuženom govori o onome što je čula od drugih žena. Tako se sjeća da su joj pričale da su u ovu kuću odvođene djevojke, „takoreći djeca“, te da je glavni za odvođenje bio optuženi Samardžić Neđo, a što potkrijepljuje i jednim događajem koji se lično njoj desio kad su Samardžić Zoran i drugi, njoj nepoznat muškarac, došli po nju i njenu

sestru da ih vode u „Karamanovu kuću“, a nakon što su one zaprijetile da će pozvati Elez Peru, Zoran je odgovorio: „ne pita se Pero, nego se pita Samardžić Neđo „. O strahotama u ovoj kući te o silovanju koje je nad njom učinio i optuženi, pričala joj je i njena najbolja prijateljica čiji identitet svjedokinja „I“ nije htjela otkriti.

Posredno, o zbivanjima u „Karamanovoj kući“ kazuje i svjedokinja „P“. Ona je u Miljevini živjela do 03.09.1992. godine, za koje vrijeme je bila prisiljena da svekodnevno vrši mužu krava za potrebe tadašnje vojske. Sjeća se da je optuženog sretala ispred K. Optuženog je upoznala kod komšinice R.T. kod koje je često išla jer se nije mogla puno kretati. Zna da su se u „Karamanovoj kući“ dešavala silovanja žena i maloljetnica koje su tu prisilno dovođene, ali ne zna ko je to radio. O dešavanjima u „Karamanovoj kući“ čula je od A.P., Đ.M. i drugih, a posebno od A.P. koja joj je pričala da je svašta doživjela u „Karamanovoj kući“.

Na osnovu opisa događanja u „Karamanovoj kući“ koje su dale ove svjedokinje, Sud nalazi da je uloga optuženog Samardžić Neđe u pomaganju u držanju žena bošnjačke nacionalnosti u seksualnom ropstvu, te silovanju B.J. i maloljetne „L“ dokazana van razumne sumnje.

Vežano za ovu tačku, sud, usljed nedostatka dokaza koji bi van razumne sumnje to potvrdili, nije prihvatio dio činjeničnog opisa tužilaštva kojim se optuženom stavljalo na teret da je u isto vrijeme i na istom mjestu izvršio silovanje oštećene „K“, te dvanaestogodišnje A.B. koju da je, prema optužbi, prethodno zajedno sa Stanković Radovanom odvojio od njene majke prilikom protjerivanja bošnjačkog civilnog stanovništva u septembru 1992. godine, iz Miljevine, te da bi je potom doveo u „Karamanovu kuću“.

Tužilaštvo je ove okolnosti, pored iskaza gore navedenih svjedokinja, pokušalo dokazati iskazom svjedokinje saslušane pod pseudonimom „K“, koja je u kritično vrijeme imala 25 godina. Ova svjedokinja je opisala kakva je bila opšta situacija u „Karamanovoj kući“ u kojoj je ostala oko tri mjeseca. Između ostalog, izjavila je da su „oni“ ovu kuću zvali javna kuća, te da su optuženi, Stanković Radovan i Brčić Nikola bili sa njima svaki dan. Međutim, na određena pitanja tužilaštva, odbrane i Suda, u bitnom davala različite odgovore, a situacije koje se odnose na „Karamanovu kuću“ različito je opisala i u svojoj izjavi datoj u Vrhovnom sudu Federacije BiH dana 24.7.2002. godine, koju je odbrana uvela kao dokaz i čiji dijelovi su bili prezentirani na glavnom pretresu.

Tako je ova svjedokinja je na glavnom pretresu dana 20.03.2006. godine, svjedočeći o predmetnim događajima, a posebno dovođenju i boravku u „Karamanovoj kući“, na direktna pitanja tužitelja, kazala da ju je optuženi Samardžić, po naređenju Elez Pere, zajedno sa još dvije djevojke i to autom – misli Lada karavanom, žute boje, koji nije imao auspuha – odveo u „Karamanovu kuću“ gdje je ostala oko tri mjeseca. Zatim je kazala da ju je jednom silovao i optuženi, a da joj je poznato, iako to lično nije vidjela, da je optuženi silovao i mlđb. A.B., jer joj se lično hvalio kako joj je on oduzeo nevinost te da je od ove djevojčice, koja je tada imala dvanaest godina, čula da su je u „Karamanovu kuću“ doveli optuženi i Stanković Radovan, silom je otevši od majke iz autobusa kojim su trebale biti prebačene na slobodnu teritoriju.

Međutim, prilikom odgovaranja na unakrsna pitanja odbrane, njeni odgovori su bili u bitnom kontradiktorni. Tako Sud nije mogao zanemariti činjenicu da je kada joj je branitelj postavio pitanje u vezi njene izjave koju je dala pred sudijom Vrhovnog suda F BiH dana 24.07.2002. godine, dakle radi se o svjedočenju od prije više od tri i po godine, a koju je odbrana uvela kao dokaz, najprije izjavila da je i tada govorila istinu. Pozvana da pojašni njenu tadašnju izjavu u kojoj je kazala da o optuženom zna samo to „da je doveo jednu malu iz Kalinovika“, izjavila „možda i nisam sve rekla, a možda i nisam imala vremena“. Zatim, kada joj je bilo predočeno da je tada izjavila da ih je izvjesni Miško, po naređenju Elez Pere, autom odveo u „Karamanovu kuću“, svjedokinja je, kao da ta činjenica uopšte nije bitna, na pretresu izjavila „Moguće da je to bio Miško, ili me vozio Neđo ili Miško, nije važno ko me vozio, ja sam ih vidjela u „Karamanovoj kući“ oba.“ Kada joj je predočeno da je u citiranoj izjavi vezano za silovanje maloljetne A.B. tada kazala da je prvi Elez Pero silovao mlđb. A.B., dok sad tvrdi da je to bio optuženi i da se hvalio, svjedokinja je izjavila „Prošle su godine i ja se ne mogu svega sjećati, ne znam je li to bila A.B ili J G., ali jednu od njih znam da je silovao Neđo“. Još veću zabunu u vezi s ovim unosi njena izjava data 30.12.2005. godine u Tužilaštvu BiH, kada je izjavila da nije sigurna da je optuženi Samardžić silovao A.B. ili „L.“, za koju je Sud utvrdio da ju je optuženi silovao. Zatim, kad joj je bilo predočeno da je vezano za odvođenje mlđb. A.B. iz autobusa, pominjala potpuno druga imena, svjedokinja je odgovorila „Možda sam to izbacila, ne znam zašto“. Takođe, nije mogla dati niti objašnjenje zbog čega je u svojoj izjavi datoj u MKSJ u Hagu, kada je svjedočila tri dana pod pseudonimom FWS – 75, i kada je opisivala događaje u „Karamanovoj kući“ u krivičnom predmetu Kunarac i dr., i to upravo iz kritičnog vremena, potpuno drugačije govorila o ulozi optuženog u svemu ovome. Kada je nakon svega ponovo tužiocu data mogućnost da ovoj svjedokinji postavi dodatno pitanje i kada ju je upitao „Da li je sigurna da je optuženi Neđo Samardžić silovao A.B.“, rekla je, između ostalog, da ne zna i da nije sigurna.

Dakle, kod ovako kontradiktornog i nejasnog iskaza svjedokinje „K“, za koju je nesumnjivo da je preživjela užasne i traumatske doživljaje, Sud joj nije mogao pokloniti vjeru vezano za opisane činjenično-pravne radnje koje je Tužilaštvo stavljalo na teret optuženom. Tim prije, što njeni iskazi nisu bili potkrijepljeni niti iskazima drugih žena koje su bile u „Karamanovoj kući“, a u odnosu na odvođenje mlđb. A.B. u „Karamanovu kuću“ niti iskazom svjedokinje „R“ – majkom mlđb. A.B..

Tako je svjedokinja R – majka mlđb. A.B. izjavila da su u autobus ušli njoj nepoznati ljudi, prozvali njenu A.B. i rekli da je traži neki rođak koji s njom želi razgovarati. Oni su je „iščupali“ od majke i odveli iz autobusa. Bilo je to momenat kada je posljednji put vidjela svoju kćerku. Odgovarajući na pitanja tužitelja da li je u tom momentu vidjela optuženog Samardžića ili Stanković Radovana, svjedokinja, koja je također izjavila da joj se optuženi prije toga predstavio kao Samardžić Neđo, je odgovorila da nije. Polazeći od izjave ove svjedokinje, Sud je dalje cijenio i iskaze ostalih svjedoka saslušanih na okolnosti odvođenja A.B. iz autobusa. Niti jedna od saslušanih svjedokinja nije vidjela odvođenje A.B., a o osobi, odnosno osobama koje su to navodno uradile, je čula od drugih žena. Tako svjedokinja S.N. samo navodi da je čula kako je optuženi izveo A.B. iz autobusa; svjedokinja „H“ kazuje kako je od svoje majke čula da je optuženi izveo A.B. iz autobusa; svjedokinja „B“ se sjeća da je po zaustavljanju autobusa između dva „drinska mosta“ izvedena A.B. ali govori da ju je izveo aktivni policajac iz Foče, čijeg imena se ne sjeća; ni svjedokinja „P“, koja je bila u jednom od autobusa koji su zaustavljeni, ne može se sjetiti da je tada vidjela

optuženog Samardžića; da je upravo optuženi Samardžić izveo A.B. iz autobusa ne može potvrditi ni Fatima Grbo iako su bile u istom autobusu.

Dakle, Sud smatra da ni izvođenje iz autobusa i silovanje A.B. od strane optuženog nije utvrđeno van razumne sumnje na osnovu gore navedenih iskaza svjedoka.

U tački 4. optuženi je proglašen krivim da je neutvrđenog dana u mjesecu decembru 1992. godine, zajedno sa svojim bratom Zoranom, iz stana koji je koristio u Miljevini – općina Foča, izveo oštećenu, tada malodobnu „G“ i odveo u seksualno ropstvo u tzv. „Karamanovu kuću“ u Miljevini, gdje je ista bila izložena silovanjima od strane Brčić Nikole i drugih vojnika, sve do 23.03.1993.godine kada je zajedno sa još dvije žene odvedena u razmjenu.

Ovakvo činjenično stanje Sud je utvrdio na osnovu iskaza svjedokinja pod pseudonimom „G“ i „L“.

Svjedokinja „G“, čiji će iskaz detaljno biti reproduciran i u vezi tačke 4. oslobađajućeg dijela presude, je rekla da ju je iz stana u kome je bila zajedno sa J.B. oko dva i po mjeseca, a koji je koristio optuženi, a ranije je pripadao izvjesnoj Nuri, u „Karamanovu kuću“ odveo upravo optuženi. Sjeća se da su išli pješke do „Karamanove kuće“, oko 15 -20 minuta. U „Karamanovoj kući“ je zatekla svjedokinju „L“ i J.G., te su sve tri bile izložene svakodnevnim maltretiranjima i silovanjima od Brčić Nikole, koji ih je tjerao da s njim piju i pjevaju četničke pjesme. Sjeća se da su za vrijeme njenog boravka, u „Karamanovu kuću“ dolazili Neđo S. i Elez Pero. U „Karamanovoj kući“ je bila sve do razmjene: u autu koje ih je prevozilo suvozač je bio Z. S. Neđo je bio u drugom autu. Dovezene su do Pala, a potom u Kulu, odakle su razmijenjene.

Da je svjedokinja „G“ u „Karamanovu kuću“ dovedena iz stana koji je koristio optuženi, potvrđuje i svjedokinja „L“, koja se jasno sjeća da je svjedokinja „G“ dovedena u „Karamanovu kuću“ u novembru – decembru i da su je dovela braća Samardžić, iz kako je to sama kazivala, stana koji su oni držali. Zajedno su u „Karamanovoj kući“ bile sve do 21. ili 23.03.1993. godine kada su razmijenjene. Na osnovu iskaza ovih svjedokinja, Sud smatra dokazanim opisane krivično-pravne radnje.

Međutim, Sud nije prihvatio dio činjeničnog opisa iz optužnice u kome se navodi da je oštećena „G“ bila zatočena u stanu optuženog, jer to de facto niti iz njenog iskaza ne proizlazi, posebno zbog činjenice da su i ona i B.J. imali ključeve od stana te i zbog ostalog, što će detaljno biti obrazloženo u tački 4. oslobađajućeg dijela presude.

Dakle, na način kako je utvrđeno, u radnjama optuženog u tačkama 1. i 2. osuđujućeg dijela presude stekla su se sva bitna obilježja krivičnog djela zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka e) KZ BiH, jer je optuženi, u okviru širokog i sistematičnog napada na bošnjačko civilno stanovništvo za koji je znao, izvršio zatvaranje i teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava tj. navedenoj Konvenciji, dok su se u njegovim radnjama opisanim u tačkama 3. i 4. stekla sva bitna obilježja istog krivičnog djela, ali iz tačke g) jer je optuženi prisiljavao druge osobe upotrebom sile ili prijetnje direktnim

napadom na njihov život ili tijelo na seksualni odnos-silovanje, te pomagao u držanju žena u seksualnom ropstvu.

Primjenjivi zakon

U pogledu primjene zakona, odbrana je prigovarala i pravnoj kvalifikaciji predmetnog krivičnog djela, ističući da se ista može kvalifikovati samo po tada važećem zakonu, tj. kao krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. Krivičnog zakona SFRJ, a koji zakon je važio u vrijeme predmetnih događanja, i koji je po osamostaljenju bila preuzela i Bosna i Hercegovina.

Vijeće nalazi da je ovaj prigovor odbrane neosnovan te da se u konkretnam slučaju treba primjeniti član 172. KZ-a BiH, kako je i tužiteljstvo kvalifikavalo o ve krivično pravne radnje optuženog. U vezi s ovim, moraju se razmotriti dva različita principa.

Prva: članom 3 KZ-a BiH predviđeno je načela zakonitosti, odnosno, da se krivična djela i krivično – pravne sankcije propisuju samo zakonom, i da nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivično-pravna sankcija za djela koje, prije nego što je učinjena, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisana kao krivično djelo, i za koje zakonom nije bila propisana kazna..

Nadalje, član 4. stav 1. KZ-a BiH određena je vremensko važenje krivičnog zakona, . Njime se propisuje da se na učinitelja krivičnog djela primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela, a ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijenio zakon, primjenjuje se zakon koji je blaži za učinioca.i Prigovor odbrane da treba primjeniti odredbe ranije važećeg KZ SFRJ, upravo temelji na citiranim odredbama. Međutim, uzimajući u obzir ostale odredbe važećeg materijalnog zakona, kao i opće principe međunarodnog prava, ovaj prigovor odbrane se nije mogao prihvatiti kao osnovan.

U vezi s ovim, Sud ističe da su predmetna krivična djela za koja se tereti optuženi predstavljala krivična djela prema međunarodnom običajnom pravu i u vrijeme kada su bila počinjena. Zato se krivično djelo iz člana 172. KZ BiH, za koje je optužen Samardžić Neđo, može posmatrati kao sastavni dio kodifikacije krivičnih djela koje je već paznavalo međunarodno običajno pravo u vrijeme koje je relevantno za ovaj predmet. Međunarodno običajno pravo je dio *općih principa međunarodnog prava* kako je to navedeno u članu 4.a. Zakana o izmjenama i dapunama KZ-a BiH, pa stoga suđenje optuženom prema ovim odredbama KZ BiH, odnosno primjena sada važećeg materijalnog zakona, ne predstavlja povredu principa nullum crimen sine lege.

Status zločina protiv čovječnosti i pripisivanje individualne krivične odgovornosti za vršenje zločina u vrijeme koje pokriva optužnica prema međunarodnom običajnom pravu je, između ostalih, potvrđen u izvještaju Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija u skladu sa stavom 2. Rezolucije Vijeća sigurnosti br. 808 od 03.05. 1993. godine, Međunarodna pravna komisija, Komentar na Nacrt zakona o zločinima protiv mira i sigurnosti čovječanstva (1996) u članu 18. te jurisprudencijom MKSJ-a u, između ostalih, predmetu *Tadić* (IT-94-1), Žalbeno vijeće, odluka o prijedlogu

odbrane za interlokutorni prigovor na nadležnost, 02.10.1995. godine, stav 141. i *Tadić* (IT-94-1), presuda Pretresnog vijeća od 07.05.1997. godine, stav 618-623 kao i jurisprudencijom Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu, Pretresno vijeće, *Akayeshu* (ICTR-96-4-T), 02.09.1998. godine, stav 563-577.

Drugo, uzimajući u obzir član 7 stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, koja ima prednost nad svim ostalim zakonima u BiH (član 2. stav 2. Ustava BiH) proizilazi, da je ovo načelo zakonitosti iz člana 3. KZ-a BiH sadržano u prvoj rečenici citiranog člana. Evropske konvencije. Iako se u istom članu zabranjuje izricanje teže kazne od one koja je bila primjenjiva u vrijeme izvršenja krivičnog djela, njome se ne obavezuje primjena blažeg zakona za učinioca u odnosu na kaznu koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja istog.

Dakle, član 4.a. Zakona o izmjenama i dopunama KZ-a BiH primjenjuje se kod svih krivičnih djela iz oblasti ratnih zločina, jer se radi o krivičnim djelima protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, iz glave XVII KZ-a BiH

Osim navedenog, i striktna primjena člana 7. stav 1. Evropske konvencije u ovim predmetima ratnih zločina koja zabranjuje izricanje teže kazne od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela potvrđuje ispravnost primjene člana 4.a. Zakona o izmjenama i dopunama KZ-a BiH, jer je evidentno da ne postoji teža kazna od smrtne kazne koja je bila u primjeni u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

I praksa Evropskog suda za ljudska prava (predmet *Naletilić protiv Hrvatske*, presuda od 4.5.2000. godine, broj 51891/99) naglašava primjenjivost odredbe stava 2. prije nego stava 1. člana 7. Evropske konvencije, što također opravdava primjenu člana 4.a. Zakona o izmjenama i dopunama KZ-a BiH u ovim predmetima.

Što se tiče oslobađajućeg dijela ove presude Sud je utvrdio sljedeće:

U tački 1. optuženom je stavljano na teret da je neutvrđenog dana u mjesecu avgustu 1992. godine, nakon što je pred Policijsku stanicu u Miljevini, općina Foča, dovezan autobus u kojem su se nalazila civilna lica bošnjačkih nacionalnosti, koja su prethodno zarobljena na području Miljevine te nakon što su isti civili izvedeni iz autobusa, zajedno sa bratom Zoranom i grupom vojnika učestvovao u njihovom fizičkom zlostavljanju i premlaćivanju tako što su ih udarali rukama, nogama i kundacima pušaka po svim dijelovima tijela, nakon čega su ih ponovo uveli u autobus da bi zatim isti bili odvezeni u pravcu rudnika Miljevina, lokalitet „Šljivovice“, gdje su isti upotrebom vatrenog oružja lišeni života, da bi dana 31.10.2001. godine, nakon izvršene ekshumacije na pomenutoj lokaciji, ekshumirano trinaest tijela posmrtnih ostataka ubijenih civila od čega je utvrđen identitet devet tijela, i to: Valjevčić Rahme, Abdurahmanović Lutve, Brajanac Šaćira, Dorić Hamze, Valjevčić Rašida, Abdurahmanović Fikreta, Hasović Fikreta, Dorić Hasana i Dorić Rasima, dok identitet četiri preostala tijela do danas nije utvrđen;

Tužilaštvo je ovu tačku dokazivalo iskazima svjedoka Kavazić Hasnije i Bajrović Mustafe.

Svjedokinja Kavazić Hasnija je izjavila da je cio događaj gledala sa svoga balkona i sa udaljenosti od oko 20-30 metara, što je odbrana osporavala tvrdeći da je udaljenost bila najmanje sto metara, te su kao dokaz u spis priložili fotografije lica mjesta i da sa balkona, koji je u prizemlju (što je potvrdila i svjedokinja vezano za lokaciju balkona), nije mogla uopšte vidjeti događaj o kojem je pričala. Ona je također tvrdila da je vidjela da je autobus bio „Tara prevoza“ tj. iz Crne Gore, te da je u pratnji autobusa bio i bager i da je vidjela da je među onima koji su tukli ove ljude bio i optuženi. Međutim, svjedok Bajrović Mustafa tvrdi sasvim suprotno, da je autobus bio „Centrotransov“ tj, BiH prevoznika, te da je siguran da nikakav bager nije išao u pratnji autobusa. On je autobus vidio samo u prolazu i kako je rekao pun ljudi, dok ništa nije mogao reći vezano za premlaćivanje istih pred Policijskom stanicom jer to nije vidio.

Međutim, bez obzira na sve navedene razlike u iskazima ovih svjedoka, za koje se s pravom može postaviti pitanje da li oni govore o istom događaju, za Sud je bitno da li se njihovi iskazi (bilo kojeg od njih) mogu dovesti u vezu sa radnjama iz ove tačke optužnice za koje se tereti optuženi. Po mišljenju suda, ne mogu, jer niti jedan od ova dva svjedoka nije mogao potvrditi da su u tom autobusu bili upravo civili navedeni u ovoj tački optužnice, a čija tijela su nakon rata ekshumirana i za koje je utvrđeno da su ubijeni vatrenim oružjem. Te ako je svjedokinja Hasnija sa svoga balkona i vidjela kakav sličan događaj pred Policijskom stanicom, Sud nema nikakav dokaz da se upravo radi o predmetnom događaju iz tačke 1. optužnice.

U tački 2. optuženom je stavljano na teret da je neutvrđenog dana u mjesecu maju 1992. godine, u mjestu Miljevina, općina Foča, došao u stan oštećene Sajtović Nure u kojem stanu je istu silovao pri tome je zlostavljajući, tako što ju je udario te joj čupao kosu a potom je tjerao da tu istu kosu jede, nakon čega je istu izveo iz stana te je polugolu vezao za banderu u naselju Stara Kolonija, a nakon toga otišao sa lica mjesta ostavivši je tako vezanu;

Kao dokaz u vezi ove tačke, tužitelj je predložio saslušanje oštećene Sajtović Nure, kao svjedoka. Da bi se dala kvalitetna ocjena njenog iskaza treba pažljivo preslušati zvučni zapis njenog svjedočenja na audio CD-u, dat na glavnom pretreseu dana 7.03.2006.godine.Iz istog proizlazi da je iskaz ove svjedokinje nejasan i nepovezan, te da ona ništa konkretno vezano za sam čin silovanja u njenom stanu od strane optuženog nije iznijela, te da je iznoseći uopštene okolnosti ovog događaja prikazala ga potpuno drugačije nego što to i tužitelj navodi u činjeničnom opisu ove tačke. Tako je ova svjedokinja o događaju za koji tužitelj tvrdi, da je učinio sam optuženi, izjavila da su to zajedno učinili Zoran i Neđo Samardžić, ali da je jedne druge prilike bio Zoran taj koji je nju sam silovao, ali ne u stanu već u liftu. Ova svjedokinja nije mogla jasno i određeno da kaže kako je utvrdila da se upravo radi o Neđi i Zoranu Samardžić koje je, kako je sama izjavila, tada vidjela prvi put. Rekla je da je čula da se zovu po imenima, te da joj je i djevojka koju su doveli sa sobom i nakon toga je ostavili u njenom stanu rekla za njihova imena. Međutim, na pitanje da objasni kad joj je djevojka to rekla s obzirom da je tvrdila da su nju odmah nakon silovanja izveli iz stana i da ju je onda optuženi vezao za banderu, nije mogla objasniti. Pored toga, još veću konfuziju u njen iskaz unosi njena izjava data kod istražnog sudije Kantonalnog suda u Sarajevu dana 18.02.2002. godine, gdje je u bitnom, od onoga što se tvrdi u optužnici, opisala drugačije cio događaj. U vezi s ovim, treba istaći i iskaz svjedokinje odbrane Mrgud Darinke, tadašnje komšinice Sajtović Nure, čiji bi iskaz, da nije jednog detalja, Sud vjerovatno cijenio kao neiskren s ciljem da

pomogne optuženom.. Međutim, ova svjedokinja je pobijajući u bitnom iskaz Sajtović Nure (koja se pozivala na ovu svjedokinju i njenog pokojnog muža Mrgud Đorđa da joj je tada pomogao), između ostalog izjavila, da joj se Nura žalila da ima problema, ne spominjući pri tom uopšte ime optuženog, pa joj je ona savjetovala da ode u policiju u Miljevini i to prijavi. Kada joj je odbrana predočila izjavu datu u toj policijskoj stanici, gdje je kao osobu koja ju je silovala označila izvjesnog Miška, pa iako je priznala da je dala izjavu i tvrdila da njen potpis nije na istoj, ipak je sve navedeno još dodatno utjecalo na vijeće da na ovakvoj neuvjerljivoj i nejasnoj izjavi ove svjedokinje ne može temeljiti osuđujuću presudu. Naime, da bi osudio optuženog za ovo teško krivično djelo, Sudu su potrebni jasni i nesumnjivi dokazi, a u iskazu ovog svjedoka ima nejasnoća tako da se krivica optuženog ne može dokazati samo na osnovu njenog iskaza.

U tački 3. oslobađajućeg dijela presude, optuženom je tužilaštvo stavilo na teret da je neutvrđenog dana krajem mjeseca maja 1992. godine zajedno sa grupom vojnika došao u mjesto Štović, općina Foča, a potom ušao u jednu kuću gdje je počeo tući oštećenu „N“ koja se nalazila u kući, a potom joj naredio da se skine gola, te kada je to ista učinila, istu je oborio i legao na nju nakon čega je izvršio silovanje nad njom iako je ista vikala i molila za pomoć, na što se isti nije obazirao, pa čak i kada je u sobu ušla njena majka i molila ga da je pusti, nakon čega je sa grupom vojnika napustio njihovu kuću, da bi potom nakon nekoliko dana, neutvrđenog dana u mjesecu junu 1992. godine zajedno sa grupom vojnika došao u istu kuću gdje su vršili pretres nakon čega su iz kuće izveli oštećenu „N“ te je stavili u vozilo i doveli u motel „Miljevina“ u Miljevini, općina Foča, u kojem je navodno bila smještena Komanda, nakon čega je isti odveo „N“ u jednu prostoriju te je počeo tući, a nakon toga nad istom izvršio silovanje od čega je ista onesvijestila se, da bi potom nad istom silovanje izvršio i njegov brat Zoran, nakon čega su je ostavili u tom motelu gdje je provela sedam dana, u kom periodu je bila izložena svakodnevnim silovanjima od strane drugih vojnika da bi isti jednom prilikom ponovo je silovao, pri čemu ju je pretukao nanijevši joj mnogobrojne povrede;

U vezi ove tačke, tužilaštvo je ponudilo kao dokaz iskaz oštećene, koja je saslušana pod pseudonimom „N“, te svjedoka Kršo Murata.

Svjedok Kršo Murat na glavnom pretresu je ispričao da su mu o predmetnom događaju pričale kćerka „N“ i supruga, koja je umrla 1998. godine. Rekao je da su mu o događaju u sobi (kad je silovana njegova kćerka) kazale da su pred kuću došla trojica, koji su na glavama imali kape navučene tako da su im se samo vidjele oči. Jedan je ostao pred kućom, dok su druga dvojica ušli u kuću. Zatim je jedan kćerku odveo u drugu sobu gdje ju je silovao. U sobi mu je ispala lična karta pa je rekao „N“ da mu dohvati ličnu i da je ona tada uspjela pročitati njegovo ime i prezime, a to je bilo ime i prezime optuženog. Zatim da su otišli iz kuće da bi se nakon što su otišli do susjedne kuće, ponovo vratili i odveli i ženu i kćerku u motel „Miljevina“. Pričale su mu da su se tu obje zadržale oko dva sata i to samo u holu motela, te da su vidjele da je jos žena dovođeno; međutim, njih dvije su odmah odvedene u Foču tako da nijedna tu nije bila silovana.

Međutim, svjedokinja „N“-oštećena, što se tiče boravka u motelu „Miljevina“, kazala da je u isti dovedena nekoliko dana nakon što je bila silovana u kući, da je u istom boravila sedam dana, nije spominjala da je bila u motelu i njena majka, odnosno

tvrdila je da je sama odvedena u taj motel, da se optuženi prema njoj ponašao grubo, namlatio je i da ju je dva puta silovao. Na direktna pitanja tužitelja da nešto detaljnije kaže o ovome odnosno, bar to da li su ova silovanja od strane optuženog bila istoga dana ili u razmacima, rekla je da ne zna. Inače, ova svjedokinja je i na druga bitna pitanja, koja su joj postavljena u sudnici u vezi sa krivično-pravnim radnjama, koja se optuženom stavljaju na teret u ovoj tački, često odgovarala „otkud ja znam“. Zatim na glavnom pretresu uopšte nije kazala da ju je u motelu „Miljevina“ silovao i brat optuženog Zoran, kako to tužitelj tvrdi, a ništa određeno nije ispričala ni o silovanjima od strane drugih vojnika. Neodređen je bio i njen odgovor na pitanje odbrane vezano za sliku optuženog na ličnoj karti (koja mu je, kako svjedokinja tvrdi ispala u sobi gdje ju je silovao i koju mu je ona odmah dodala, ali je prije toga pročitala njegovo ime i prezime, te mjesto Bileća) da li je sigurna da je na ličnoj karti vidjela sliku optuženog, odgovorila „pa moguće je da je on bio na slici“. Inače, što se tiče ove lične karte, iz dopisa KPD Foča broj: 03-6450-93/06 od 29.03.2006. godine proizlazi da su sva osobna dokumenta od pritvorenika, odnosno osuđenih, od njih oduzimana te su im se ista vraćala tek nakon otpuštanja iz Kazneno-popravnog doma. Međutim, kako dalje proizlazi iz dopisa, osuđeni Samardžić Neđo je u prvim danima rata pobjegao iz KPD-a tako da se nije ni razdužio. Osim toga, tadašnje lične karte, što je notorno, su bile u obliku knjižice tako da je istu trebalo prelistati da bi se vidjeli potrebni podaci.

Međutim, bez obzira na navedeno vezano za ovu ličnu kartu, odnosno ako bi se i prihvatilo da ju je optuženi mogao imati kod sebe, u iskazu ove svjedokinje dosta je drugih bitnih kontradiktornosti i neodređenosti, kako je već rečeno, tako da krivica optuženog iz ove tačke optužnice nije mogla biti dokazana samo njenim neuvjerljivim iskazom. Posebno, uzimajući u obzir da je ova svjedokinja dala izjavu u Tužilaštvu BiH dana 19.10.2005. godine, koja se bitno razlikuje od onoga što je kazala na glavnom pretresu, pa i o silovanju u kući iz mjeseca maja 1992. godine. Tom prilikom nije spominjala da je identitet optuženog ustanovila na osnovu lične karte, odnosno da mu je uopšte tada ista bila ispala. Međutim, tada je tvrdila da je optuženi nakon nekoliko dana, početkom juna 1992. godine, ponovo došao u kuću vršio pretres i da mu je prilikom tog pretresa, tj. drugog dolaska u kuću, ispala lična karta, kada ju je samu bez majke odveo u motel „Miljevina iako je njen otac izjavio da su u motelu Miljevina obje bile skupa...

Što se tiče tačke 4. oslobađajućeg dijela optužnice kojom se optuženom stavlja na teret da je: neutvrđenog dana u mjesecu avgustu 1992. godine iz tzv. „Karamanove kuće“ u Miljevini, općina Foča, odveo B.J. koja je tu bila zatočena te je smjestio u jedan stan u Miljevini koji je isti koristio za svoje potrebe u kojem stanu ju je isti svakodnevno prisiljavao na seksualne odnose, te je jedne prilike natjerao oštećenu, tada mladb., „G“, koja je također bila zatočena u tom stanu, da se skine gola i potom da stane u ćosak sobe i gleda kako on nad B.J. vrši prisilni seksualni odnos, želeći dokazati postojanje krivičnog djela iz tački e) zatvaranje ili teško oduzimanje fizičke slobode i g) prisiljavanje druge osobe upotrebom sile na seksualni odnos ili s njim izjednačenu seksualnu radnju (silovanje) iz stava 1. člana 172. KZ-a BiH, Sud je utvrdio slijedeće:

Ovu tačku optužnice tužilaštvo je pokušalo dokazati iskazom svjedokinje pod pseudonimom „G“. Ona je na glavnom pretresu, između ostalog, izjavila da ju je u ovoj stan, koji je prije toga koristila izvjesna Nura, optuženi doveo iz stana njegovog brata Zorana. U stanu, koji je bio dvoiposoban, da je zatekla J.B. te Almasu, međutim, ova posljednja je otišla iz stana nakon desetak dana. Detaljno je opisala

stan, koji je kako je objasnila imao tri odvojene sobe, tako da je ona sama bila u maloj sobi, dok su optuženi i B.J. kako je svjedokinja rekla „živjeli“ u posebnoj sobi. Kazala je da je u tom stanu bila približno oko dva i po mjeseca te da su i ona i B.J. imali ključeve od stana, a da je optuženi u stan dolazio uglavnom uveče da prespava, odnosno da ga nije bilo po cijeli dan. Za svo to vrijeme, da nju optuženi nije ni dotakao, te da je u stanu čistila i kuhala, a da je optuženi, kako se doslovno izrazila „živio“ sa B.J. Opisala je da je, za cijelo to vrijeme jednom čula svađu između B.J. i optuženog, iz njihove sobe, da joj je zatim optuženi naredio da se skine gola, dođe u njihovu sobu i da gleda, kako je rekla, kako optuženi „siluje“ B.J, odnosno da gleda „njegovo izživljavanje nad njom“. Međutim, nešto određeno o tom „silovanju“ i „iživljavanju“ nad B.J. nije mogla da kaže. Dakle, po mišljenju vijeća, iskazom ove svjedokinje, van razumne sumnje, nije potvrđena niti jedna radnja koja se optuženom stavlja na teret vezano za oštećenu B.J. u ovoj tački optužnice. Istina, s obzirom da ova svjedokinja govori da je zatekla B.J. u stanu, može se pretpostaviti da ju je u stan doveo optuženi, jer je Sud u osuđujućem dijelu presude utvrdio da je B.J. prije toga bila zatočena u „Karamanovoj kući“ te tada, tako zatočena, bila prisiljena na seksualne odnose i sa optuženim. Međutim, što se tiče događaja u stanu optuženog, koji su uslijedili kasnije, ova svjedokinja je uvijek upotrebljavala riječi „živjeli su zajedno“, što u našem jeziku podrazumijeva životnu zajednicu bez prisile. Ovome ide u prilog i to da je izjavila da su obje imale ključ od stana, a da je optuženi, kako je objasnila, u stan navraćao noću te da za cijelo to vrijeme nije ni pipnuo svjedokinju „G“. Dakle, zbog svega navedenog, iz samog iskaza svjedokinje „G“ u kojeg Sud ne sumnja što se tiče samog opisa događaja se ne može, van razumne sumnje, izvesti zaključak da su radnje koje se stavljaju na teret optuženom dokazane. Osim navedenog, a s obzirom na činjenicu da je Tužiteljstvo ovu tačku optužnice pokušalo dokazivati samo izjavom ove svjedokinje, koja je uživala najveće mjere zaštite prilikom svjedočenja, temeljenje presude samo na njenom iskazu bilo bi suprotno članu 23. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka. Ista situacija pojavljuje se i u odnosu na petu tačku optužnice, koja će biti analizirana u nastavku presude.

Optuženi je također oslobođen i za radnje pod tačkom 5. kojom mu se stavlja na teret da je neutvrđenog dana u mjesecu avgustu 1992. godine, zajedno sa još jednim vojnikom došao u stan lica „C“, u Miljevini, općina Foča, naoružan sa automatskom puškom, gdje je natjerao oštećenu „B“ da uđe u jednu sobu, a kada je isti ušao za njom, naredio joj je da se skine pa kada je ova to učinila, isti je izvršio silovanje nad njom .

Ovu tačku tužilaštvo dokazuje iskazima svjedokinja „B“ i „C“ koje su kćerka i majka. U vezi ove tačke, tužilaštvo tvrdi da je u stan majke „C“ optuženi došao naoružan automatskom puškom, svjedokinja „B“-oštećena, koja je tada imala 36 godina, tvrdila je da ova dvojica uopšte nisu bila naoružana te da je obojicu vidjela prvi put taj dan. Rekla je da je kasnije saznala za ime i prezime onog koji ju je taj dan silovao i da je to bio optuženi Samardžić. Njegovo ime je saznala od komšinice Dedović Raseme i to tek kad su došli svojim na slobodnu teritoriju u Goražde kada su, kako je kazala, „među sobom sve jadne žene pričale šta im se dešavalo“ u Miljevini, pa je i ona, na osnovu priče Raseme koju je Neđo silovao istog dana, zaključila da je optuženi bio taj koji je silovao i nju kritičnog dana polovinom avgusta 1992. godine. Ovakav zaključak je izvukla i zbog toga što joj je poznato da je on vozio auto crvene boje, koje je pravilo buku i htio je s takvim ponašanjem da svi znaju za njega. Slično je

izjavila i njena majka, svjedokinja „C“, s tim što je ona kazala da misli da je toga dana njenu kćerku silovao optuženi, da ga je ranije vidjela i to kroz roletnu stana u vožnji kada je optuženi vozio žuti auto koji je pravio buku; međutim, dajući njegov opis, opisala ga je kao punijeg čovjeka, kakav opis nije dala niti jedna saslušana svjedokinja.

Dakle, ako se i uzme u obzir da nije sporno da je svjedokinja „B“ toga dana bila silovana, za Sud je sporna ova identifikacija osobe koja je to učinila, a do koje su obje svjedokinje došle na osnovu kasnije priče RD. koja im je kazala da su taj isti dan, odmah nakon što je optuženi nju silovao, njena djeca vidjela da optuženi ide prema njihovoj zgradi u kojoj postoji više od dvadesetak stanova“. Ovaj potpuno sporan način identifikacije, koji bi van razumne sumnje upućivao na optuženog kao počinioca ovog djela, Sud nije mogao prihvatiti. Osim navedenog, svjedokinja – oštećena „B“ na početku svog svjedočenja, istina dosta neodređeno, ukazivala je na to da su sve učinili tzv. „vikendaši“ (osobe koje su se pridružile srpskoj vojsci i dolazili su u mjesto samo vikendom radi pljački i maltretiranja stanovništva), dok je optuženi, kako je utvrđeno, bio redovan vojnik .Isto tako, nije se mogla kao sigurna prihvatiti ni identifikacija na osnovu auta, jer su obje u bitnom dale potpuno kontradiktoran opis što se tiče boje. Pri svemu navedenom, treba uzeti u obzir i iskaz svjedokinje „K“ koja je tvrdila da je upravo taj auto, koji je stvarao buku, vozio izvjesni Miško. Dakle, po mišljenju vijeća, ni ova tačka optužnice nije dokazana.

Optuženi je oslobođen i za krivično-pravne radnje opisane pod tačkom 6. ove presude kojom se optuženom stavlja na teret da je dana 03.09.1992. godine, zajedno sa drugim pripadnicima vojske i policije izvršio protjerivanje bošnjačkog civilnog stanovništva iz mjesta Miljevina, općina Foča, tako što su stanovništvo kojeg su činili pretežno žene i djeca, prisilno prebacili u dvoranu „Partizan“ u Foču, gdje su bili izloženi fizičkom maltretiranju i pljački, odakle su mnoge žene odvođene po stanovima u kojima su nad njima izvršena silovanja, da bi potom sa autobusima i prebačeni do lokacije u blizini linije razdvajanja gdje su istjerani iz autobusa natjerani pješice da napuste teritorij općine Foča i pređu na teritorij općine Goražde.

Ovu tačku optužnice tužiteljstvo je dokazivalo iskazima svjedoka Sajtović Nure, Kavazić Hasnije, Grbo Fatime, Bajrović Mustafe, kao i svjedocima pod **pseudonimima** „E“, „B“, „C“, „D“, „F“, „I“, „P“, „H“ i „R“.

Već sam činjenični opis ove tačke ukazuje na nedopustivu uopštenost, odnosno paušalnost, koja se ne bi mogla opravdati niti daleko blažom pravnom kvalifikacijom ovih radnji. Naime, tužilaštvo tvrdi da je optuženi učestvovao u prisilnom prebacivanju žena i djece najprije u dvoranu „Partizan“ u Foči, da bi neke od njih potom iz te dvorane odvodio u stanove radi silovanja, a onda da je učestvovao u njihovom protjerivanju iz Miljevine tako da su ih prebacivali autobusima do linije razgraničenja ne navodeći pri tom niti samo jedno ime osobe prema kojim su te radnje počinjene. Ustvari, tužilaštvo je u ovoj tački paušalno izvršilo rezime svih tačaka za koje je optužilo Samardžić Neđu, podvodeći ih sada pod pravnu kvalifikaciju deportacije ili prisilnog preseljenja stanovništva iz tačke d) stava 1. člana 172. KZ-a BiH.

Međutim, i ovako paušalan činjenični opis je bio analiziran od strane vijeća, odnosno iskazi svjedoka, kojim tužilaštvo pokušava dokazati ovu tačku, pa je nakon analize Sud utvrdio da niti jedan svjedok nije, van razumne sumnje, potvrdio ni ovakve

paušalne navode tužilaštva. Istina, tek u završnoj riječi tužilac je tvrdio da je optuženi lično bio u grupi srpskih vojnika koja je u salu „Partizan“ dovela porodicu Grbo, smatrajući da je to dovoljno za zaključak da se radilo o deportaciji, odnosno prisilnom preseljenju stanovništva .

Vezano za ovu tačku, saslušani svjedoci (izuzev svjedokinje Grbo Fatime) su izjavili da među srpskim vojnicima koji su vršili prebacivanje bošnjačkog stanovništva iz Miljevine nisu zapazili optuženog. Svjedokinje Sajtović Nura, „E“, „P“ i „R“ su ga, istina, na kratko vidjele tek u dvorani „Partizan; međutim, nisu mogle potvrditi da je optuženi u toj dvorani počinio radnje koje mu tužilaštvo u ovoj tački stavlja na teret.

Što se tiče iskaza svjedokinje Grbo Fatime vezano za ovu tačku optužnice, ona je na glavnom pretresu dana 07.03.2006. godine decidno izjavila da je Vuković Milenko zvani Zeko bio taj „ koji nam je rekao da moramo ići u Foču“, a da je optuženog vidjela tek kasnije u grupi vojnika u kombiju kojim su bili prebacivani njeni članovi porodice, ne mogavši da opiše konkretne radnje optuženog vezano za sam čin ovog prebacivanja iz Miljevine u Foču.

Dakle, usljed nedostatka validnih dokaza da je optuženi učestvovao i to u prisilnom preseljenju stanovništva, Sud ga je i za ovu tačku optužnice oslobodio od optužbe. Dakle, kako je obrazloženo u tačkama od 1. do 6. ovog oslobađajućeg dijela presude, Sud je optuženog oslobodio od optužbe jer nije dokazano, van svake razumne sumnje, da je optuženi učinio ove krivično pravne radnje.

Što se tiče osuđujućeg dijela presude, Sud je optuženog Samardžić Neđu za navedene krivično-pravne radnje, odnosno počinjeno djelo, oglasio krivim i uz primjenu citiranih zakonskih propisa, najprije mu utvrdio kaznu zatvora u trajanju od dvanaest godina, a kao već utvrđenu uzeo mu je neizdržanu kaznu zatvora u trajanju od jedne godine, deset mjeseci i 24 dana, koju kaznu nije do kraja izdržao po pravosnažnoj .... Zatim mu je primjenom člana 55. KZ-a BiH, izrekao jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od trinaest godina i četiri mjeseca. Kako pri utvrđivanju kazne, tako i pri izricanju jedinstvene zatvorske kazne, Sud je uzeo u obzir sve okolnosti iz člana 48. KZ-a BiH, tj. olakšavajuće i otežavajuće okolnosti koje utiču na vrstu i visinu kazne.

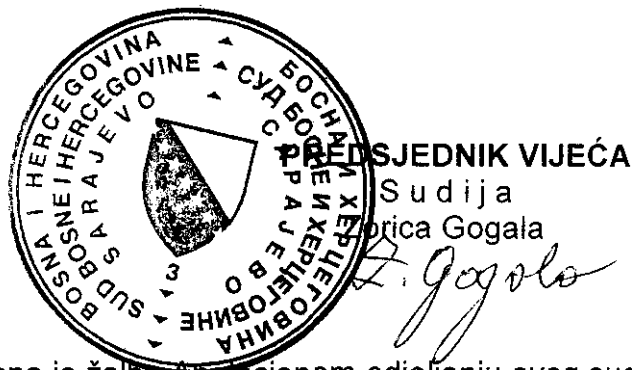
Kao otežavajuće okolnosti, Sud je uzeo u obzir da su djela optuženog počinjena protiv naročito ranjivih i bespomoćnih žena i djevojaka. On je silovao „L“ i J.B. koje su imale dvadeset odnosno petnaest godina kad je to djelo izvršeno. „L“ je prethodno odvojena od svoje porodice te su obje držane u seksualnom ropstvu u „Karamanovoj kući“. Silovanje maloljetnice koja nije napunila šesnaest godina predstavlja faktor koji povećava težinu zločina, kao i činjenica da su u seksualnom ropstvu u „Karamanovoj kući“ držane i maloljetne djevojke, od kojih su neke imale samo dvanaest godina. On je znao da u tu kuću često dolaze vojnici i da ti vojnici siluju sve te žene, uključujući i maloljetnice. Nadalje, jedna od žrtava, svjedokinja pod pseudonimom „G“, je bila u ropstvu tokom najmanje tri mjeseca i ovako dug period je dovoljan da poveća kaznu za djelo. Što je duži period ropstva, to je teže djelo, posebno iz razloga jer su zločini počinjeni tokom rata, kada je mladim i starijim osobama potrebna posebna zaštita kako bi se spriječilo da isti postanu lake mete. Kao olakšavajuću okolnost, optuženom je Sud cijenio njegovu porodičnu situaciju, da je otac dvoje malodobne djece.

Sud smatra da je izrečena kazna primjerna težini počinjenog krivičnog djela, stepenu krivične odgovornosti optuženog, okolnostima pod kojima je djelo počinjeno, te pobudama optuženog za činjene predmetnih krivično-pravnih radnji i da će se sa izrečenom kaznom ostvariti svrha kažnjavanja iz člana 39. KZ-a BiH, kako u pogledu specijalne tako i generalne prevencije.

Na osnovu člana 56. KZ-a BiH, optuženom se u izrečenu kaznu uračunava vrijeme koje je proveo u pritvoru , počev od 19.10.2004. godine pa nadalje.

Kako je optuženi slabog imovnog stanja, a što se vidi iz izjave o njegovom imovnom stanju ovjerene dana 14.02.2006. godine u Bileći te potvrde Zavoda za zapošljavanje, Filijala Trebinje, Biro u Bileći br. 1-42-10065-1-2005-256 od 14.02.2006. godine da je njegova supruga Samardžić Aleksandra prijavljena u ovom zavodu kao nezaposleno lice, Sud ga je, na osnovu člana 188. stav 4. ZKP-a BiH, oslobodio dužnosti da nadoknadi troškove krivičnog postupka tako da isti padaju na teret ovoga suda.

ZAPISNIČAR
Pravni saradnik

POUKA: Protiv ove presude dozvoljena je žalba Apelacionom odjeljenju ovog suda u roku od 15 dana, računajući od dana prijema pismenog otppravka presude.